

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ Α.Μ.Ε.Α
ΜΕ ΕΡΕΙΣΜΑ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΟ Α' ΕΙΔΙΚΟ
ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΤΩ ΑΧΑΓΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ**
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΛΑΖΑΡΗ ΜΑΡΙΑ

ΦΡΟΥΝΤΑ ΕΛΕΝΗ

Υπό την εποπτεία της κ. ΒΙΓΛΗ ΜΑΡΙΑΣ

ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2017

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Βεβαιώνουμε ότι είμαστε οι συγγραφείς αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Επίσης, έχουμε αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες.

Ακόμη δηλώνουμε ότι, αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμάς προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για τη συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ότι θα αναλάβουμε πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδεχτεί ότι δεν μας ανήκει.

Όνομα και Επώνυμο Σπουδαστή 1

Αριθμός Μητρώου

Υπογραφή

ΜΑΡΙΑ ΛΑΖΑΡΗ

Όνομα και Επώνυμο Σπουδαστή 2

Αριθμός Μητρώου

Υπογραφή

ΕΛΕΝΗ ΦΡΟΥΝΤΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η προέλευση της λέξης «Μουσείο», ορίζεται από πολύ παλιά, στα χρόνια της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας και πιο συγκεκριμένα, από τις εννέα Μούσες, κόρες του Δία και της Μνημοσύνης. Με το πέρασμα του μουσείου από πολλές πτυχές της ιστορίας, κατέληξε στη σύγχρονη πλέον μορφή που του αποδίδεται, ως ένας πολυδύναμος και ταυτόχρονα πολυδιάστατος πολιτιστικός οργανισμός. Οι χώροι του μουσείου οφείλουν να είναι σωστά οργανωμένοι ώστε ο επισκέπτης να αντλεί πληροφορίες, συγκεκριμένα στοιχεία, να μελετάει τάσεις, εξελίξεις, δομές, εφαρμογές και να έχει τη δυνατότητα να τα αναλύσει και να τα αξιολογήσει. Ακόμα, στην καλύτερη περίπτωση, ο ίδιος ο επισκέπτης να επιδράσει με την παρουσία του και να αφήσει την προσωπική του σφραγίδα στο χώρο του μουσείου.

Ένα μουσείο λοιπόν για να είναι ιδανικό και λειτουργικό, θα πρέπει να μπορεί να ανταπεξέλθει στις καθημερινές ανάγκες του σύγχρονου πολίτη-επισκέπτη, όπως θα παρατηρήσουμε και παρακάτω.

Το βαθύτερο συμπέρασμα των ερευνών των τελευταίων ετών, οι οποίες βασίστηκαν στις μουσειολογικές και εκπαιδευτικές παραμέτρους ήταν, πως η δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων είτε μέσα σε μουσειακούς χώρους είτε έξω από αυτούς, με ουσιαστική ανάλυση και κριτικό πνεύμα, έχει πολλά πλεονεκτήματα ως προς την καλλιέργεια της παιδείας, των γνώσεων και δεξιοτήτων σε σχολικές ομάδες αλλά και στο ευρύτερο κοινό. Αυτό, διότι ο σχεδιασμός τους δε βασίζεται σε μουσειοπαιδαγωγική βάση (δηλαδή σε πρότυπα και στερεότυπα που απαιτούν ανάλογη μουσειοπαιδαγωγική κατάρτιση), μα στον ενθουσιασμό και το μεράκι των ειδικών που ασχολούνται με τη δημιουργία του. Ο επικουρικός εκπαιδευτικός μηχανισμός αυτός λοιπόν, προσφέρει τα κατάλληλα εργαλεία για την ερμηνεία και κατανόηση των μουσειακών αντικειμένων, τα οποία ορίζονται ως μια ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών και αποτελούν αφορμή για γνώση και ποικίλες εμπειρίες σε κάθε επισκέπτη του, με γενικό απότοκο τα πλεονεκτήματα στην επικοινωνία και ψυχαγωγία.

Μέσω των μουσειοπαιδαγωγικών διαδικασιών, ουσιαστικά μια γέφυρα ανάμεσα στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό, η οποία δε βασίζεται στην απλή παρουσίαση του συνόλου του μουσειακού χώρου και των συλλογών του, ούτε στο μονόλογο, αλλά προϋποθέτει την ουσιαστική εμπλοκή του επισκέπτη, σκοπός είναι η παιδαγωγική αξιοποίηση όλων των Μουσείων.

Τα διάφορα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα λοιπόν, όπως ξεναγήσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες εκδηλώσεις, αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των διαδικασιών και ελκύουν το κοινό ώστε να νιώθουν οικείο το περιβάλλον γύρω τους. Ιδιαίτερα, η συμμετοχή σχολικών μονάδων σε αυτά, βοηθά τους επισκέπτες μικρότερων ηλικιών να φύγουν από το μουσείο με θετική άποψη για αυτό, γεγονός που θα τους ακολουθήσει και στη μετέπειτα ζωή τους. Ωστόσο, υπάρχει

έντονος προβληματισμός σχετικά με τις ευπαθείς ομάδες. Το γεγονός ότι όχι μόνο οι σχολικές μονάδες, αλλά διάφοροι οργανισμοί και φορείς που απευθύνονται στη συγκεκριμένη ομάδα, δεν έχουν δυνατότητα ένταξής τους σε διαμορφωμένα καταλλήλως για αυτούς προγράμματα, δημιουργεί μεγάλο προβληματισμό και ανησυχία.

Τα τελευταία χρόνια, μεγάλος αριθμός διαμαρτυριών και συλλαλητηρίων έχει λάβει χώρα, με μοναδικό απότοκο την προάσπιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία.

Γνωρίζοντας ότι *«Τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμεΑ) είναι γνωστό παγκοσμίως ότι είναι μια από τις μειονότητες της κοινωνίας, η οποία δεν λαμβάνει την απαιτούμενη προσοχή, αν και έχει κάθε ανθρώπινο δικαίωμα. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι, τα άτομα αυτά φέρουν συμπτώματα πληροφοριακής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και σε αυτό ευθύνεται τόσο το κράτος όσο και ο λαός»*, καταλήξαμε στην απόφαση δημιουργίας ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος άκρως βασισμένο στις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης μειονότητας, με στόχο να γνωρίσουμε αλλά και να μιλήσουμε τα παιδιά στον κόσμο των μουσείων όσο το δυνατόν περισσότερο.

Με ειδικά διαμορφωμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του συγκεκριμένου προγράμματος, επιδιώκουμε να παροτρύνουμε το μικρό ηλικιακό κοινό μας, να γνωρίσουν έστω και εξ αποστάσεως το μουσειακό χώρο, τα αντικείμενα και το ψυχαγωγικό παιχνίδι μέσα σε έναν τόσο επιβλητικό χώρο, με απότοκο την κατανόηση της σημασίας και του λόγου ύπαρξης του.

Εν κατακλείδι, υψίστης σημασίας για εμάς είναι η επίτευξη μετακένωσης γνώσεων σχετικά με την τέχνη και τον ανά τους αιώνες πολυσήμαντο πολιτισμό μας σε παιδιά με ιδιαιτερότητες. Επίσης, ύστερα από τη δική μας σύντομη προσέγγιση, να δημιουργηθεί μέσα τους η ανάγκη να συνεχίσουν την εκμάθηση μέσω αντίστοιχων μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων σε συνδυασμό πάντα με τη ψυχαγωγία.

Λέξεις κλειδιά: Ειδική Αγωγή, ΑΜΕΑ, Μουσείο, Μουσειοπαιδαγωγική, Μουσειακά Αντικείμενα, σχολικές ομάδες, μουσειοσκευή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά την έναρξη της διαδικασίας, επιλέξαμε ένα από τα πιο γνωστά μουσεία της χώρας καθώς και μουσειακά αντικείμενα, τα οποία θα ήταν οικεία στο ηλικιακό κοινό που επρόκειτο να απευθυνθούμε. Εν συνεχεία, έχοντας ήδη μία πρώτη επαφή με το Ειδικό Σχολείο στο οποίο θα υλοποιούσαμε το πρόγραμμα, ζητήσαμε στοιχεία των μαθητών που θα συμμετείχαν καθώς και τις παθήσεις από τις οποίες πάσχουν.

Μελετώντας την κάθε περίπτωση ξεχωριστά και έχοντας επικοινωνήσει με ειδήμονες, καταλήξαμε στον αριθμό και το είδος των δραστηριοτήτων που θα λάμβαναν χώρα στη στο πρόγραμμά μας.

Στην εργασία λοιπόν που ακολουθεί, πραγματοποιείται μία προσπάθεια βασισμένη πάντα στη μουσειοπαιδαγωγική μέθοδο και δημιουργείται εξ αρχής ένα πρόγραμμα, με στόχο την παρουσίασή του σε δημόσια Ειδικά Σχολεία ώστε μαθητές μέσα από δραστηριότητες διαδραστικού και συνάμα ψυχαγωγικού χαρακτήρα να αντιληφθούν την έννοια και το σκοπό του μουσείου.

Λέξεις κλειδιά: ηλικιακό κοινό, Ειδικό Σχολείο, μουσείο, μουσειακά αντικείμενα

SUMMARY

At the beginning of the process, we chose one of the most well-known museums in our country as well as museum objects that would be familiar to the special audience that we were about to address. Then, having already had the kind of first contact with the Special School, in which we would be implementing the program, we asked for details of the pupils involved and the diseases that they suffered from.

Having studied each case separately and communicated with experts, we ended up in the number and the type of activities that would take place in our meeting. As a result of the above, an attempt has been made in the following project, based on the museum-educational method and a program has been created which will be presented at Special Schools, so that students can learn about the real meaning of a museum and the purpose of its existence via interactive and leisure activities.

KEYWORDS: target group, special schools, museum, museological objects

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την επιτυχή διεκπεραίωση της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα κα Βίγλη Μαρία, το φοιτητή του Παιδαγωγικού Τμήματος Πατρών κ. Πήττα Δημήτριο, τη φοιτήτρια του τμήματος Νηπιαγωγών Πάτρας κα Λάτση Νικολία, την απόφοιτη του τμήματος του ΤΕΙ Νοσηλευτικής Πατρών κα Μιαούλη Αναστασία, τις δασκάλες του 1ου Ειδικού Σχολείου της Κάτω Αχαΐας κα Ζορμπά Μαρία, κα Κοζιώρη Αλεξία και την κα Παπακυριακού Νίκη που ανήκει στο ειδικό βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, για τη συνεργασία και την πολύτιμη συμβολή τους στην ολοκλήρωση της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
SUMMARY	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	7
2.1 Διαλεκτική και Δεικτική Μέθοδος	13
2.2 Παιδαγωγικές Θεωρίες και Ειδική Αγωγή	13
2.3 Μουσείο και Μουσειοπαιδαγωγική: Στόχοι, Δράσεις και Ειδικές Ομάδες Κοινού	18
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	22
ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΜΕΑ	22
3.1.α Κριτήρια επιλογής Μουσείου και Σχολείου	23
3.2.β. Περιγραφή Προγράμματος.....	24
ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	29
4. Εισαγωγή.....	30
4.1. Πρώτη (1 ^η) Συνάντηση	31
4.2. Δεύτερη (2 ^η) Συνάντηση	35
Αποτίμηση εκπαιδευτικού προγράμματος.....	38
5. Εισαγωγικά:.....	39
5.1. Συμπεράσματα Εκπαιδευτικών	39
5.2. Συμπεράσματα μουσειοπαιδαγωγών	40
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	42
Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών	46
Φωτογραφικό υλικό	49

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαμόρφωση του χαρακτήρα κάθε ανθρώπου βασίζεται στην προσωπική και την κοινωνική ανάπτυξη, την ποιότητα της επικοινωνίας και των κοινωνικών-συγκινησιακών αλληλεπιδράσεων που βιώνει τόσο στο οικογενειακό περιβάλλον όσο στα σχολικά προγράμματα και τη διδακτική μεθοδολογία και στον εργασιακό τομέα.

Η εκπαίδευση ενός ατόμου -και ειδικότερα νέων ανθρώπων- με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες του παρελθόντος, τα επιτεύγματα και τις αξίες που έχουν σκοπό την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Από τεχνικής πλευράς, με τη διαδικασία της εκπαίδευσης αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, αναπτύσσονται δεξιότητες και ικανότητες και διαμορφώνονται αξίες (ηθική, ειλικρίνεια, ακεραιότητα χαρακτήρα, αίσθηση του δικαίου, αφοσίωση, επαγγελματισμός, υπευθυνότητα, κτλ). Η εκπαίδευση γίνεται με βάση συγκεκριμένες μεθόδους (θεωρητική διδασκαλία, επίδειξη, ανάθεση εργασιών, πρακτική εξάσκηση, κτλ), σε ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και δεν είναι οριοθετημένη χρονικά.

Το ρόλο αυτό έχει αναλάβει σε μεγάλο ποσοστό το σχολείο. Το σχολείο πρέπει να είναι ένα εκκολαπτήριο ελεύθερων και δημιουργικών ανθρώπων, να τους δίνει τη δυνατότητα να σκέφτονται και να εκφράζονται ελεύθερα. Δεν πρέπει να βάζει περιορισμούς στη δημιουργικότητα και στη φαντασία. Το σχολείο, που είναι ανεκτικό και δίνει αξία στην αναζήτηση και στον αιρετικό τρόπο σκέψης, μπορεί να ενθαρρύνει μια δημιουργική στάση ζωής.

Όμως ο πολιτισμός;

Πώς μπορεί ο πολιτισμός να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας αξιόπιστης εκπαιδευτικής πολιτικής;

Πολιτισμός. Πρόκειται για μια έννοια περιεκτική, αλλά ταυτόχρονα πολυσήμαντη και πολυδιάστατη, που συνδέεται τόσο με το σύνολο των ανθρώπινων επιτευγμάτων (κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών), όσο και με την ικανότητα του ατόμου να δέχεται να απορρίπτει τα επιτεύγματα αυτά. Συγχρόνως, περιλαμβάνει όλα τα πνευματικά και καλλιτεχνικά δημιουργήματα, αλλά και τα δημιουργήματα του υλικού και τεχνολογικού πολιτισμού. Αποτελεί εξάλλου μια ενότητα, στην οποία περιλαμβάνονται διαχρονικά όλες οι εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής (αξίες, συνήθειες, ήθη, έθιμα, συμπεριφορές και στάσεις) μιας κοινωνίας σε μια συγκεκριμένη περίοδο.

Για να πετύχει, πρέπει να εξασφαλιστεί συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων στην παιδευτική διαδικασία, που συχνά βρίσκονται εκτός του παραδοσιακού χώρου του σχολείου. Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας, που εμπλέκεται σ' αυτή την παιδευτική διαδικασία και βρίσκεται εκτός του παραδοσιακού χώρου του σχολείου μπορεί να θεωρηθεί το σύγχρονο Μουσείο, που δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο του αυτό, μέσα από προγράμματα, που βελτιώνουν το μουσειακό περιβάλλον και το καθιστούν περισσότερο φιλικό για τα παιδιά και τις οικογένειές τους, με στόχο την επίτευξη μιας άλλης διαδικασίας μάθησης, προσέγγισης της γνώσης και διαμόρφωσης της σκέψης.

Τα προγράμματα αυτά προϋποθέτουν ευρύτερες συνεργασίες (πολιτιστικά κέντρα, μουσειοπαιδαγωγοί, μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς), ώστε να εξασφαλίζεται με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο εξοικείωση με τον Πολιτισμό και ενθάρρυνση για την ανάπτυξη των πολιτισμικών δεξιοτήτων των νέων. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει η

Μουσειοπαιδαγωγική, η οποία στηρίζεται στα δεδομένα της τέχνης, της αισθητικής και του πολιτισμού, ενώ συγχρόνως είναι μια δευτερογενής παιδαγωγική κατεύθυνση.

Η παρούσα λοιπόν εργασία έχει ως αντικείμενο τη δημιουργία ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος που θα απευθύνεται σε μαθητές με αναπηρίες, σύμφωνα με όλες τις βασικές έννοιες και αξίες, μέσα από τις οποίες η/ο εκάστοτε μαθήτρια/μαθητής να μπορεί να αντιλαμβάνεται την έννοια και το σκοπό ύπαρξης του μουσείου, πληροφορίες που πιθανόν έως τη στιγμή της αναφοράς του να είναι στους μαθητές παντελώς άγνωστες.

Διαρθρώνεται σε έξι (6) κεφάλαια στα οποία καταγράφονται αναλυτικά όλα τα στάδια προς την υλοποίηση, την εφαρμογή του στο Α' Ειδικό Σχολεία Κάτω Αχαγιάς στην Πελοπόννησο αλλά και την μετέπειτα αξιολόγησή του.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ένα εισαγωγικού χαρακτήρα κείμενο, στο οποίο αναφέρονται ενδεικτικά οι βασικές έννοιες όπως το Μουσείο και ο Πολιτισμός.

Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασιστήκαμε για τη δημιουργία του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος. Η οργάνωση ενός μουσείου, οι παιδαγωγικές Θεωρίες (η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση, η θεωρία του δορισμού, ο ορισμός της Ειδικής Αγωγής, η θεωρία του συμπεριφορισμού, τα είδη Νοημοσύνης και Τύποι Μάθησης), η μουσειοσκευή καθώς και ο ορισμός των ομάδων κοινού.

Στο τρίτο κεφάλαιο ορίζεται η διαδικασία εφαρμογής του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος σε μαθήτριες/ές ΑΜΕΑ, τα μουσειακά αντικείμενα τα οποία επιλέχθηκαν καθώς και η περιγραφή του προγράμματος σε θεωρητικό πάντα πλαίσιο.

Στο επόμενο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρονται αναλυτικά οι επισκέψεις στο Α' Ειδικό Σχολεία Κάτω Αχαγιάς στην Πελοπόννησο, η επαφή με τα παιδιά καθώς και η ανταπόκριση- προσήλωσή τους στο μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται η αξιολόγηση και η αποτίμηση των συναντήσεων τόσο από την πλευρά των μαθητών-ασκάλων όσο και από τη δική μας, όντας πρώτη φορά σε έναν τέτοιο ρόλο.

Ενώ στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας μας, αναφέρεται ο επίλογος αυτής καθώς και πρόσθετο υλικό που χρησιμοποιήθηκε καθ όλη τη διάρκεια δημιουργίας και παρουσίασης του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2. Η οργάνωση διδασκαλίας σε ένα μουσείο

Η οργάνωση μιας διδασκαλίας στο μουσείο που στοχεύει στην προσέλευση ατόμων με ή χωρίς αναπηρία βασίζεται στις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές:

α) τη διεπιστημονικότητα,

β) την ανάπτυξη κριτικής σκέψης,

γ) έμφαση στη δημιουργία ευκαιριών για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Μέσα από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σημασία έχει η ανάδειξη του διαφοροποιημένου κοινού. Η προσπάθεια αυτή, υλοποιείται έπειτα από την χρήση της θεωρίας για τις πολλαπλές νοημοσύνες, τη κονστрукτιβιστική προσέγγιση στη μουσειακή μάθηση (και το διαδραστικό μοντέλο μουσειακής εμπειρίας) που τεκμηριώνουν, την αναγκαιότητα αναγνώρισης του διαφοροποιημένου κοινού και τον κεντρικό ρόλο του επισκέπτη σε κάθε επικοινωνιακή και εκπαιδευτική διαδικασία.

Αυτές οι θεωρίες συνθέτουν το θεωρητικό πλαίσιο της σύγχρονης μουσειοπαιδαγωγικής.

2.1 Διαλεκτική και Δεικτική Μέθοδος

Η διαλεκτική σύμφωνα με το Σωκράτη είναι το μέσο για τον έλεγχο και την εξαγωγή συμπερασμάτων, που καταρχήν σημαίνει διάλογος. Δεν πρόκειται βέβαια για οποιαδήποτε συζήτηση. Η σωκρατική διαλεκτική είναι η σταδιακή, βήμα-βήμα, αναίρεση των θέσεων του συνομιλητή και, στη συνέχεια, η επίσης σταδιακή προσπάθεια να εξαχθεί ένα νέο συμπέρασμα, μια νέα προσέγγιση της αλήθειας.

Η δεικτική από την άλλη ορίζεται σαν μέθοδος, η οποία μέσα από την εμφάνιση αντικειμένων και διαφόρων στοιχείων, βοηθά τον αποδέκτη αυτών, να αντιληφθεί και να συμπεράνει στοιχεία μέσα από όσα του παρουσιάζονται.

2.2 Παιδαγωγικές Θεωρίες και Ειδική Αγωγή

2.2.α Η κονστрукτιβιστική προσέγγιση

Η κονστрукτιβιστική προσέγγιση αντιτίθεται στον θετικισμό (ο οποίος θεωρεί τη γνώση μια εξωτερική πραγματικότητα η οποία μπορεί να μετρηθεί και να συγκεκριμενοποιηθεί), αλλά και στις θεωρίες συμπεριφοράς (σύμφωνα με τις οποίες η γνώση είναι αθροιστικό τρόπο). Η κονστрукτιβιστική προσέγγιση βασίζεται στις θεωρίες του *J.Dewey*, του *J.Piaget*, του *L.Vigotsky*, του *W.Dithery* και του *H.Gardner* που υποστηρίζει ότι η γνώση διαμορφώνεται από το ίδιο το άτομο κατά τη διάρκεια αλληλεπίδρασής του με το περιβάλλον για τον εαυτό του, ατομικά και κοινωνικά.

2. 21.β Η θεωρία του δορισμού

Η εκπαιδευτική θεωρία του δορισμού είναι αντίθετη με την παραδοσιακή εκπαιδευτική θεωρία του διδασκασμού. Δέχεται ότι η αντικειμενική γνώση της πραγματικότητας δεν είναι εφικτή και οι εναλλακτικές απόψεις για την πραγματικότητα μπορούν να είναι αποδεκτές. Παράλληλα ο δορισμός υποστηρίζει ότι η μάθηση δομείται από τα σκεπτόμενα υποκείμενα και είναι μια ενεργητική, ατομική και κοινωνική διαδικασία. Δεν αξιολογεί μονοσήμαντα τα συμπεράσματα των εκπαιδευμένων ως σωστά ή λάθος, αλλά αξιολογεί τα επιτεύγματά τους με βάση τη διαδικασία που ακολούθησαν, την επεξεργασία και ερμηνεία των διαθέσιμων στοιχείων σε σχέση με τις ιδιαιτερότητές τους.

2. 2.γ Η θεωρία του συμπεριφορισμού

Η θεωρία αυτή βασίζεται στην παραδοχή ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τύποι γνώσης της πραγματικότητας. Όμως παράλληλα υποστηρίζει ότι ανεξάρτητα από τον τύπο γνώσης που κάθε προσέγγιση αποσκοπεί να καλλιεργήσει, στηρίζεται και στη διδασκαλία. Τέλος αυτή η διδακτική μέθοδος βασίζεται στην παραδοχή ότι τα κατάλληλα ερεθίσματα της διδασκαλίας προκαλούν τις επιθυμητές αντιδράσεις των εκπαιδευομένων, οι οποίες πρέπει να ανταμείβονται, ώστε να ενισχύεται η σχέση «ερέθισμα- αντίδραση».

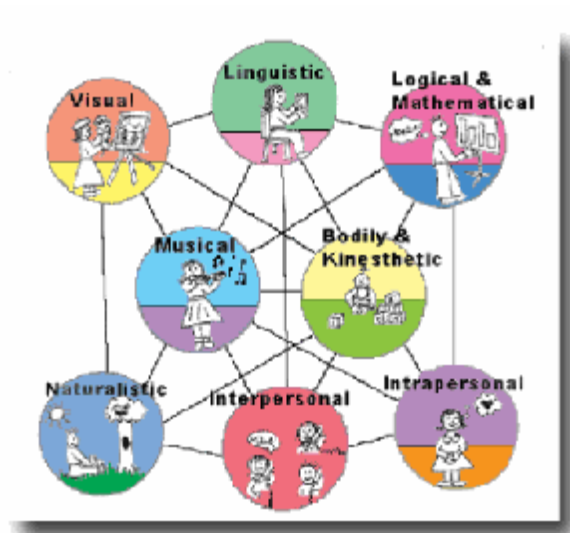
Μηχανισμοί ή τρόποι διαμόρφωσης της συμπεριφοράς αποτελούν η ενίσχυση και η τιμωρία. Τόσο ο ένας μηχανισμός όσο και ο άλλος διακρίνεται στην θετική και αρνητική του μορφή.

- Θετική ενίσχυση : το υποκείμενο δρα για να αισθανθεί ευχάριστα. (π.χ. η δράση του να γυρίζω νωρίς στο σπίτι μου σημαίνει ότι η γυναίκα μου θα μου έχει ζεστό φαγητό)
- Αρνητική ενίσχυση: το υποκείμενο δρα για να μην αισθανθεί δυσάρεστα. (π.χ. η δράση του να γυρίζω νωρίς στο σπίτι μου τερματίζει τις φωνές της γυναίκας μου)
- Θετική τιμωρία: το υποκείμενο υποβάλλεται σε δυσάρεστο συναίσθημα. (π.χ. η δράση του να μην πηγαίνω νωρίς στο σπίτι μου θα κάνει την γυναίκα μου να μου φωνάζει)
- Αρνητική τιμωρία : το υποκείμενο στερείται του ευχάριστου συναισθήματος. (π.χ. η δράση του να μην πηγαίνω νωρίς στο σπίτι μου σημαίνει ότι δεν θα φάω)

2. 2.δ Είδη Νοημοσύνης και Τύποι Μάθησης

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του H.Gardner (1983, 1993) μετράει σχεδόν 30 χρόνια αναγνώρισης από την επιστημονική κοινότητα. Υποστηρίζει ότι υπάρχουν οκτώ διαφορετικά είδη νοημοσύνης που ο κάθε άνθρωπος έχει αναπτύξει σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό και τα οποία είναι ισάξια. Σύμφωνα με τη θεωρία του λοιπόν, οι μεγαλύτερες διάνοιες στην ιστορία φαίνεται ότι υστερούσαν υπερβολικά στην ενδοπροσωπική νοημοσύνη. Πολλοί δεν μπορούσαν να διαχειριστούν την «κλίση» τους, ήταν αυτοκαταστροφικοί και απομονωμένοι από τον κόσμο. Μολαταύτα, τους θεωρούμε υποδείγματα εξυπνάδας.

Η νοημοσύνη
θεωρητική

διαχωρίζεται σε πρακτική και
νοημοσύνη:

Εικόνα 1. Τα επτά επίπεδα ευφυΐας

ü Πρακτική Νοημοσύνη

Η πρακτική νοημοσύνη χαρακτηρίζεται από την δύναμη προσαρμογής σε νέες καταστάσεις, η προσαρμογή του ατόμου στις διάφορες καταστάσεις του εξωτερικού κόσμου. Η πρακτική νοημοσύνη του ανθρώπου χαρακτηρίζεται κυρίως από τη δημιουργία του εργαλείου.

Σε πρώτη φάση έχουμε την επινόηση του εργαλείου με ιδέες που παίρνει από τη φύση για να επιλύσει διάφορα προβλήματα και σε δεύτερη φάση είναι η πολλαπλή χρήση ενός εργαλείου, π.χ. μπορεί να επινοήσει πολλές χρήσεις ενός κομματιού σχοινί.

ü Θεωρητική Νοημοσύνη

Η θεωρητική νοημοσύνη είναι η ικανότητα του ατόμου να κάνει κρίσεις συλλογισμούς, ενώ χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι η αφαιρετική ικανότητα του ατόμου δηλαδή η ικανότητα να βρίσκει ομοιότητες, διαφορές ή σχέσεις.

Σύμφωνα με τον Howard Gardner η νοημοσύνη έχει οκτώ βασικά επίπεδα που είναι τα εξής:

- * Γλωσσική Νοημοσύνη
- * Λογικο-μαθηματική Νοημοσύνη
- * Χωροταξική νοημοσύνη
- * Μουσική Νοημοσύνη
- * Σωματοκινητική (κιναισθητική) Νοημοσύνη
- * Διαπροσωπική Νοημοσύνη
- * Ενδοπροσωπική Νοημοσύνη
- * Νατουραλιστική - Φυσιοκρατική

Πιο αναλυτικά,

* **Γλωσσική Νοημοσύνη** — Ένα πλεονέκτημα που χαρακτηρίζει αυτούς που είναι πολύ καλοί στο χειρισμό της γλώσσας, της γραμματικής, της ποίησης, στο διάβασμα και στο γράψιμο, π.χ. δικηγόροι, φιλόσοφοι, συγγραφείς, διερμηνείς κ.α. Επίσης, η ικανότητα να μπορείς να εκφράσεις αυτά που σκέφτεσαι με λέξεις, να διατυπώνεις επιχειρήματα, να έχεις προφορικό και γραπτό ειρμό.

* **Λογικο-μαθηματική Νοημοσύνη** — Φαίνεται ότι είσαι δυνατός σε αυτό το είδος όταν τα πας ιδιαίτερα καλά με αριθμούς, μαθηματικά προβλήματα, αλγόριθμους κ.λπ., όταν βρίσκεις λύσεις εκεί που οι άλλοι σπαζοκεφαλιάζουν. Είναι το είδος νοημοσύνης που κατακλύζει φυσικούς, μαθηματικούς ή αυτούς με επιστημονικό πνεύμα, π.χ. γιατροί, μηχανικοί, προγραμματιστές, επιστήμονες κ.ά.

* **Χωροταξική νοημοσύνη** — Η αντιληπτική ικανότητα να δημιουργούμε ένα νοητικό μοντέλο ενός χώρου και μετά να το χειριζόμαστε και να λειτουργούμε χρησιμοποιώντας αυτό το μοντέλο. Επίσης, αν προσανατολίζεσαι εύκολα, αν αντιλαμβάνεσαι το χώρο γύρω σου, τα αντικείμενα και τις διαστάσεις τους. Ναυτικοί, μηχανικοί, αρχιτέκτονες, διακοσμητές, γλύπτες και καλλιτέχνες (ζωγράφοι) πιθανόν όλοι έχουν ανεπτυγμένη χωροταξική νοημοσύνη.

* **Μουσική Νοημοσύνη** — Η ικανότητα να αντιλαμβάνεσαι τη μουσική και τις νότες, να παίζεις ή να συνθέτεις. Φανερά χαρακτηρίζει μουσικούς, συνθέτες κ.α.

* **Σωματοκινητική (κιναισθητική) Νοημοσύνη** — Η ικανότητα να διαχειρίζεσαι το σώμα σου με ακρίβεια κινήσεων. Είναι το είδος της νοημοσύνης που δημιουργεί ένα μεγάλο αθλητή, χορευτή, τεχνίτη, ξυλουργό, γλύπτη κ.α.

* **Διαπροσωπική Νοημοσύνη** — Η ικανότητα να κατανοούμε και να εργαζόμαστε με άλλους ανθρώπους. Όπως και να αντιλαμβάνεσαι τις ανάγκες των άλλων, να «διαβάζεις» τους χαρακτήρες και να προσαρμόζεσαι, να μπορείς να αλληλεπιδράς με επιτυχία σε ένα σύνολο, να κοινωνικοποιείσαι εύκολα. Πιθανότερα αυτή παρουσιάζεται σε καλούς πωλητές, πολιτικούς, μεσίτες, δασκάλους κ.α.

* **Ενδοπροσωπική Νοημοσύνη** — Η ικανότητα να κατανοεί κανείς τον εαυτό του, να χρησιμοποιεί κάποιος τις ικανότητές του πιο επιτυχημένα. Τέτοιοι άνθρωποι μπορούν να πετύχουν σχεδόν σε κάθε τομέα που έχει σχέση με το εαυτό τους. Όπως και να μπορείς να αναγνωρίζεις και να κοντρολάρεις τα συναισθήματα σου, να έχεις επίγνωση των ικανοτήτων σου, των φόβων και των επιθυμιών σου και να μπορείς να τα διαχειριστείς προς όφελος σου.

* **Νατουραλιστική ή φυσιοκρατική νοημοσύνη**— Η νοημοσύνη αυτή σχετίζεται με τη φύση και τη σύνδεση της πληροφορίας με το φυσικό περίγυρο. Είναι η νεότερη νοημοσύνη (προστέθηκε στη θεωρία το 1996). Τα άτομα με νατουραλιστική ή φυσιοκρατική νοημοσύνη είναι ευαίσθητα ως προς

τη φύση και τη θέση τους μέσα σε αυτήν και διαθέτουν μεγαλύτερη ευκολία στη φροντίδα και την αλληλεπίδραση με τα ζώα. Μπορούν επίσης να διακρίνουν αλλαγές στον καιρό ή στο φυσικό τους περίγυρο και να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν τα διάφορα είδη. Μαθαίνουν καλύτερα όταν το αντικείμενο μάθησης περιλαμβάνει συλλογή ή ανάλυση ή είναι στενά συνδεδεμένο με τη φύση. Παράλληλα, δεν αρέσκονται στο να μαθαίνουν άγνωστα ή φαινομενικά άχρηστα πράγματα που συνδέονται ελάχιστα ή καθόλου με τη φύση. Είναι καλό οι «φυσιοκράτες» μαθητές να μαθαίνουν έξω στη φύση ή μέσω ενός κιναισθητικού τρόπου.

Εκτός αυτών, ακόμα δύο είδη ευφυΐας συζητιούνται σήμερα, αν και δεν έχουν συμπεριληφθεί στη λίστα ακόμα: η υπαρξιακή και η πνευματική.

Όμως πέρα από τις πολλαπλές ευφυΐες υπάρχουν και οι διαφορετικοί τύποι μαθητευομένων.

Τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητευομένων και οι διαφορετικοί τρόποι που αυτά επιδρούν σε μαθησιακές διαδικασίες υποστηρίζονται από το μοντέλο της *Bernice McCarthy*. Αναφέρεται σε τέσσερις διαφορετικούς τύπους μαθητευομένων μέσα από ερωτήματα που κινητοποιούν τον κάθε τύπο. Πιο συγκεκριμένα:

- ✓ Το «γιατί» εκφράζει αυτούς που αναζητούν την σημασία και τα συμφραζόμενα, μαθαίνουν ακούγοντας και παρακολουθώντας τις εξηγήσεις σε προβλήματα και βοηθούνται από άμεσες εμπειρίες και την επικοινωνία
- ✓ Το «τι» ανταποκρίνεται σε αυτούς που αναζητούν και επομένως επικεντρώνονται σε λεπτομερείς πληροφορίες, δεδομένα και ειδικές γνώσεις, δηλαδή ασχολούνται με εκθεσιακά κείμενα και συμπληρωματικές πληροφορίες.
- ✓ Το «πώς λειτουργεί αυτό;» Για όσους επιθυμούν να λύσουν προβλήματα, βασίζονται στην προσωπική δράση για την επεξεργασία πληροφοριών που ενσωματώνουν στις προϋπάρχουσες γνώσεις και βρίσκουν ενδιαφέρον σε διαδραστικές εκθέσεις.
- ✓ Το «τι γίνεται αν;» που κινητοποιεί αυτούς που μαθαίνουν με το πείραμα, τη δοκιμή, το λάθος και την προσωπική ανακάλυψη.

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες ομάδες ανθρώπων που πιθανόν αδυνατούν να αντιληφθούν ή να ανταποκριθούν στα διάφορα ερεθίσματα. Αυτά τα άτομα χαρακτηρίζονται ως Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ) και δεν διαθέτουν σωματική ακεραιότητα(αρτιμέλεια) ή διανοητική ισορροπία και διαύγεια. Αναπηρία κατά συνέπεια είναι η κατάσταση απώλειας της υγείας λόγω βλάβης και διαταραχής, έμφυτης ή επίκτητης, ορισμένων σωματικών, ψυχικών ή πνευματικών λειτουργιών. ΑΜΕΑ επομένως είναι τα πρόσωπα εκείνα που βρίσκονται σε κατάσταση αναπηρίας, αυτά δηλαδή που έχουν κάποια χρόνια βλάβη ή αλλοίωση σωματικών, πνευματικών, ψυχικών λειτουργιών ή των συστημάτων του οργανισμού με απότοκο τη μείωση ή απώλεια της ικανότητας τους για αυτοδύναμη απόδοση στο κοινωνικό σύνολο.

Αυτές λοιπόν οι ομάδες ανθρώπων εντάσσονται σε σχολεία ειδικά διαμορφωμένα για τις δικές τους ανάγκες που ονομάζονται Σχολεία Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

2.2.ε Τι είναι το Σχολείο Ειδικής Αγωγής

Σχολείο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης είναι δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο που ιδρύεται και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου για παροχή ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης σε παιδιά με ειδικές ανάγκες. Τα σχολεία αυτά στελεχώνονται με το αναγκαίο διδακτικό και άλλο επιστημονικό (ψυχολόγοι, λογοθεραπευτές, γιατροί, φυσιοθεραπευτές και άλλοι) υποστηρικτικό και

βοηθητικό προσωπικό και εφοδιάζονται με σύγχρονα μέσα που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής τους.

Τα παιδιά που φοιτούν σε σχολεία ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης εντάσσονται σε ομάδες, που συγκροτούνται λαμβανομένων υπόψη της ηλικίας και των ιδιοτεροτήτων κάθε παιδιού, καθώς και της πολυθεματικά αξιολογημένης ειδικής αγωγής που προσδιορίζεται για αυτά. Ο αριθμός των μαθητών στις ομάδες καθορίζεται, με βάση τις αξιολογημένες ανάγκες κάθε παιδιού, από ομάδα που αποτελείται από έναν επιθεωρητή Ειδικής Εκπαίδευσης, έναν εκπαιδευτικό ψυχολόγο, έναν εκπαιδευτικό Ειδικής Εκπαίδευσης, όλοι από τον δημόσιο τομέα, και τον διευθυντή του σχολείου.

Η εκπαιδευτική πολιτική των σχολείων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης περιλαμβάνει σύστημα συνεχούς επαφής των σχολείων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης με τα συνηθισμένα σχολεία της περιοχής τους και διοργάνωσης κοινών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, ανάλογα με την περίπτωση.

2.3 Μουσείο και Μουσειοπαιδαγωγική: Στόχοι, Δράσεις και Ειδικές Ομάδες Κοινού

2.3.2.α Ορισμός του Μουσείου

Είναι ένας οργανισμός μόνιμος, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, υποταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της και ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία.

Είναι ο χώρος επισκέπτης έχει τη μελετήσει το παρελθόν ψυχαγωγηθεί, να γνώσεις του και να Επιπλέον, η επικοινωνία σημαντικό ρόλο και επικεντρώνεται μόνο στη

Εικόνα 2. Αίθουσα Βυζαντινού Μουσείου

όπου ο δυνατότητα να και το παρόν, να εμπλουτίσει τις προβληματιστεί. στο μουσείο παίζει πλέον δεν

διατήρηση και τη μελέτη των συλλογών, αλλά στην υποδοχή και εξυπηρέτηση του κοινού. Σημασία δηλαδή έχουν τα μηνύματα που κατασκευάζονται, μεταφέρονται και ερμηνεύονται..

Έτσι λοιπόν, επηρεασμένοι από την επικοινωνία στο μουσείο θελήσαμε να ακολουθήσουμε ένα μοντέλο επικοινωνίας για την παρουσίαση μας, το οποίο βασίζεται περισσότερο στο μοντέλο επικοινωνίας που προτείνει η *Hooper- Greenhill*.

Αναφέρεται στην κοινωνική λειτουργία και στο ότι οι άνθρωποι δημιουργούν τα δικά τους νοήματα και μηνύματα με ενεργητικό τρόπο. Το μοντέλο αυτό βλέπει την επικοινωνία στο μουσείο ως μια σύνθετη διαδικασία όπου ο επιμελητής αντικαθίσταται από μια ομάδα επαγγελματιών που επικοινωνούν, ενώ ο επισκέπτης δεν είναι παθητικός, αλλά κατασκευάζει ενεργά τα δικά του μηνύματα με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις.

2.3.β Ορισμός της μουσειοπαιδαγωγικής

Η μουσειοπαιδαγωγική εκπαίδευση αποτελεί το διεπιστημονικό πεδίο που συσχετίζει την εκπαίδευση και τη μάθηση με τον πολιτισμό. Πρόκειται για τον συνδυασμό θεωρίας και πράξης που πραγματοποιείται στην προσέγγιση διαφόρων θεμάτων με τρόπο βιωματικό και ψυχαγωγικό έχοντας ως "ξεναγούς" τις Μούσες. Με την έννοια αυτή αποτελεί έναν επιστημονικό κλάδο πολυσύνθετο που στόχο έχει να διαμεσολαβήσει μεταξύ κοινού -παιδικού ή ενήλικου- και του υλικού πολιτισμού που φιλοξενείται στα μουσεία δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ανακάλυψη νέων πληροφοριών και εμπειριών με την ισότιμη εμπλοκή της νόησης, του σώματος και του συνθηματικού κόσμου, μέσα από μια συνεχή διαδικασία κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης μηνυμάτων.

Με την μουσειοπαιδαγωγική εκπαίδευση μαθαίνουμε καλύτερα συμμετοχικά, μέσα από το παιχνίδι πέρα και έξω από τυπικές ενέργειες της καθημερινότητας. Η ελευθερία της επιλογής και της συμμετοχής, ο σεβασμός στις ομάδες διεργασίας και της σύμπραξης σε ένα διαφορετικό περιβάλλον από αυτό του σχολείου δημιουργούν στην μουσειοπαιδαγωγική διαδικασία δυναμικές που προάγουν τις αξίες του ανθρωπισμού και της δημοκρατίας.

Μια μουσειοπαιδαγωγική δράση μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο σε μουσειακούς χώρους, αλλά σε κάθε χώρο πολιτισμικής αναφοράς. Στον κόσμο του υλικού πολιτισμού είναι δυνατόν να επικοινωνήσουμε σε ένα διαφορετικό χωροχρονικό πλαίσιο. Ένα αντικείμενο να γίνει φορέας πολλαπλών μηνυμάτων για την ιδεολογία, την κοινωνία και την οικονομία.

2.3.γ Ορισμός Μουσειοσκευής

Η μουσειοσκευή είναι δανειστικό, αυτοτελές εκπαιδευτικό υλικό με τη μορφή μιας φορητής βαλίτσας ή κάποιων κουτιών διαφόρων μεγεθών και σχημάτων, τα οποία περιέχουν ποικίλο υλικό (όπως πρωτότυπα αντικείμενα ή αντίγραφα, έντυπο υλικό, εκπαιδευτικό υλικό, εκπαιδευτικά παιχνίδια, διαφάνειες, φωτογραφίες) με ένα συγκεκριμένο θέμα. Είναι σχεδιασμένη σύμφωνα με τις βασικές αρχές και τους στόχους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του κάθε μουσείου και καλύπτει μεγάλο εύρος θεματικών ενότητων. Μέσω των μουσειοσκευών το εκάστοτε μουσείο ταξιδεύει σε όλη την Ελλάδα, σε οποιοδήποτε μέρος υπάρχουν σχολεία και πολιτιστικοί οργανισμοί.

Το υλικό της μουσειοσκευής **υποστηρίζει**:

- Ø τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης που ενθαρρύνει την έρευνα,
- Ø τη συλλογή στοιχείων γύρω από τη θεματική της μουσειοσκευής,
- Ø τη χρήση των αντικειμένων,
- Ø την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από παιχνίδι
- Ø άλλες δημιουργικές δράσεις

Τα πλεονεκτήματα της μουσειοσκευής

- Είναι ευέλικτες και προσαρμόζονται εύκολα σε διαφορετικές συνθήκες (υλικό, ενδιαφέροντα μαθητών)
- Δίνουν τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να προσαρμόσει το περιεχόμενο υλικό με τρόπο που να εξυπηρετεί το προγραμματισμό του και τη διδακτέα ύλη, να απασχολήσει τους μαθητές του σε ώρες που τον εξυπηρετούν ή να επανέλθει σε θέμα όταν εκείνος νομίζει
- Παρέχουν την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να λειτουργήσει ως εμπυχωτής, αφού η αξιοποίηση του πολύμορφου υλικού εναπόκειται στον ίδιο

Εικόνα 3. Μουσείοσκευή

- Κινητοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών και εξασφαλίζουν την ενεργή συμμετοχή τους, αφού τους παρέχουν τη δυνατότητα να ψηλαφίσουν τα διάφορα αντικείμενα με τα χέρια τους και να τα περιεργαστούν

- Εξασφαλίζουν την ταχύτερη γνώση και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας του παιδιού διαμέσου της επικοινωνιακής ψυχαγωγίας

Οι στόχοι της μουσειοσκευής

- Να εξοικειώσουν τα παιδιά με την έννοια «μουσείο»
- Να συμβάλλουν στην ισχυροποίηση των δεσμών σχολείου-μουσείου
- Να προωθήσουν τη συνεργατική μάθηση με την ενεργό συμμετοχή των παιδιών
- Να εμπλουτίσουν το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου
- Να υποστηρίξουν όσους δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στο μουσείο
- Να δώσουν την ευκαιρία στα παιδιά να ασχοληθούν διεξοδικότερα με ένα θέμα και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα)

2.3.δ Ομάδες Κοινού

Ο ορισμός της ηλικίας του κοινού στο οποίο θα απευθύνεται το πρόγραμμα θα πρέπει να είναι οριοθετημένος εξ αρχής. Η κατηγορία, την οποία θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε είναι μεταξύ 8 και 12 ετών με ειδικές ανάγκες, τα οποία θα κληθούν να συμμετέχουν, για πρώτη φορά, σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

2.3.ε Εκτιμώμενος χρόνος

Ο εκτιμώμενος χρόνος της υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος είναι υποκειμενικός. Ορίζεται βάση κριτηρίων και καταστάσεων που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τον διοργανωτή.

Μερικά από τα κριτήρια είναι τα κάτωθι:

- Ηλικία κοινού
- Ιδιαιτερότητες κοινού
- Το περιβάλλον που θα πραγματοποιηθεί (οικείο ή μη)
- Αν το κοινό έχει εμπειρία πάνω σε αυτό που θα του ζητηθεί, εν ολίγοις αν έχει ξανακάνει κάτι παρεμφερές
- Τι θα προηγηθεί των δραστηριοτήτων
- Τι θα ακολουθήσει
- Αν θα γίνεται παύση ανάμεσα στις δραστηριότητες.

2.3.στ Δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες πρέπει να έχουν ορισθεί και διεκπεραιωθεί από νωρίς, ούτως ώστε να μην υπάρχουν ελλείψεις ή να είναι ημιτελείς και δημιουργήσουν στο κοινό σύγχυση. Πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί τόσο στο θεωρητικό όσο και στο πρακτικό κομμάτι και να παρουσιάζονται στην καλύτερη εκδοχή στο κοινό.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω θεωρίες, θα προχωρήσουμε στη διαδικασία υλοποίησης του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΜΕΑ

Η θέληση, η αγάπη για τα παιδιά με αναπηρία, οι γνώσεις που είχαμε αποκομίσει από τις σπουδές μας, καθώς και η βοήθεια που είχαμε από τους ανθρώπους του περιβάλλοντός μας, μας προέτρεψε ώστε να κατασταλάξουμε γρήγορα στο θέμα της πτυχιακής μας εργασίας

Βάσει λοιπόν των γνώσεων μας και από την εμπειρίας μας σχετικά με τα μουσεία της χώρας μέσα από παλιότερες εργασίες ή μελέτη πάνω σε αυτά, επιλέξαμε ένα ευρέως αγαπημένο και γνωστό για την ακεραιότητα του, την οργάνωση του και γενικότερα τον επαγγελματισμό του μουσείο.

3.1.α Κριτήρια επιλογής Μουσείου και Σχολείου

Σε αυτό το σημείο θα ξεκινήσουμε με την αναφορά μας στα δεδομένα σύμφωνα με τα οποία δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα.

Το *Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο*, με έδρα την Αθήνα, είναι ένα από τα εθνικά μουσεία της χώρας και ένα από τα σημαντικότερα μουσεία διεθνώς που παρουσιάζει την τέχνη και τον πολιτισμό των βυζαντινών αλλά και των μεταβυζαντινών χρόνων. Η συλλογή του περιλαμβάνει περισσότερα από 25,000 αντικείμενα, οργανωμένα σε επιμέρους συλλογές, τα οποία χρονολογούνται από τον 3ο έως τον 20ό αιώνα και προέρχονται κυρίως από τον ευρύτερο ελλαδικό, μικρασιατικό και βαλκανικό χώρο.

Εικόνα 4. Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών

Η επιλογή μας είχε πολύπλευρο χαρακτήρα, καθώς θεωρήσαμε ότι τα παιδιά θα μπορούν να κατανοήσουν το περιεχόμενο του εύκολα. Οι λόγοι είναι σαφείς: Η προσέγγισή μας θα ήταν εύληπτη και κατανοητή, χωρίς να κουράσουμε τα παιδιά, να τα αφήσουμε με απορίες ή κενά ενώ βασικό κριτήριο στην επιλογή του συγκεκριμένου μουσείου ήταν το γεγονός ότι ήδη γνωρίζαμε τα αντικείμενα του, μετά από πολλαπλές επισκέψεις αρκετές φορές στο παρελθόν και δουλεύοντας πάνω σε αυτό. Επιπλέον, γνωρίζουμε αρκετά άτομα από το προσωπικό του μουσείου τα οποία είναι πρόσχαρα, με πολλές γνώσεις, χαρακτηρίζονται από προθυμία και σίγουρα θα ενέκριναν την απόπειρα ενός τέτοιου μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος.

Ύστερα λοιπόν από την οριστικοποίηση της επιλογής του μουσείου και τη δημιουργία του τίτλου «*Σχεδιασμός και Υλοποίηση Μουσειοπαιδαγωγικού Προγράμματος σε μαθητές Α.Μ.Ε.Α με έρεισμα το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο της Αθήνας. Η εφαρμογή του στο Α' Ειδικό Σχολείο Κάτω Αχαΐας στην Πελοπόννησο*», θα έπρεπε να πραγματοποιήσουμε τις κατάλληλες ενέργειες ώστε να μας δοθεί η έγκρισή του μουσείου της επιλογής μας και να χρησιμοποιήσουμε ως βάση του προγράμματος εκθέματα των μόνιμων συλλογών του.

Προχωρήσαμε λοιπόν σε ραντεβού με τον υπεύθυνο Δημοσίων Σχέσεων του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών και αφού μας εδόθη το «πράσινο φως», προχωρήσαμε προς στον τελικό σχεδιασμό του.

Στη συνέχεια θα έπρεπε να βρούμε το κατάλληλο σχολείο στο οποίο θα μπορούσε να λάβει χώρα το πρόγραμμα. Κατόπιν πολλών συναντήσεων και επικοινωνίας με αρκετά Ειδικά Σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης του νομού μας, καταλήξαμε σε αυτό της Κάτω Αχαΐας διότι μας ενέπνευσαν περισσότερο πρωτίστως τα παιδιά αλλά εν συνεχεία και οι δασκάλες τους αφού είναι νέες και διαθέτουν υπομονή και μεράκι ώστε να κάνουν τη ζωή των μαθητών τους όσο γίνεται καλύτερη.

Η διευθύντρια και δασκάλα του σχολείου κα Ζορμπά Μαρία (απόφοιτη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας του τμήματος της Ειδικής Αγωγής, η δασκάλα κα Κοζιώρη Αλεξία (απόφοιτη του ίδιου τμήματος) καθώς και η κα Παπακυριακού Νίκη (ειδικό βοηθητικό προσωπικό, απόφοιτη ΙΕΚ), όχι μόνο μας ενθάρρυναν στην υλοποίηση του προγράμματος αλλά μας βοήθησαν και στη διαδικασία επιλογής των δραστηριοτήτων βάσει των ιδιαίτερων ικανοτήτων που είχαν οι μαθητές τους.

Οι μαθητές που απαρτίζουν το Ειδικό Δημοτικό Σχολείο της Κάτω Αχαΐας είναι μόλις πέντε στον αριθμό:

Ο Αλέξης (12 ετών), η Ελένη (10 ετών), η Φανή και ο Μιχάλης (9 ετών) και τέλος ο Διονύσης (8 ετών). Όλα τα παιδιά έχουν νοητική καθυστέρηση. Σε ήπια μορφή ο Αλέξης, ο Διονύσης και η Φανή, σε λίγο πιο βαριά η Ελένη με το Μιχάλη.

3.2.β. Περιγραφή Προγράμματος

Επηρεασμένοι από την επικοινωνία στο μουσείο θελήσαμε να ακολουθήσουμε ένα μοντέλο επικοινωνίας για την παρουσίαση μας, το οποίο βασίζεται περισσότερο στο μοντέλο επικοινωνίας που προτείνει η Hooper- Greenhill. Αναφέρεται στην κοινωνική λειτουργία και στο ότι οι άνθρωποι δημιουργούν τα δικά τους νοήματα και μηνύματα με ενεργητικό τρόπο. Το μοντέλο αυτό βλέπει την επικοινωνία στο μουσείο ως μια σύνθετη διαδικασία, όπου ο επιμελητής αντικαθίσταται από μια ομάδα επαγγελματιών που επικοινωνούν, ενώ ο επισκέπτης δεν είναι παθητικός, αλλά κατασκευάζει ενεργά τα δικά του μηνύματα με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις. Σκοπός του είναι η ανάδειξη του μουσείου σε παιδιά με ειδικές ανάγκες, τα οποία δεν έχουν άμεση πρόσβαση σε αυτό. Μέσα λοιπόν από τις δραστηριότητες, θα έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν το σκοπό ύπαρξης του και τη σημασία του. Να γνωρίσουν έστω και εξ αποστάσεως μέρος του μουσειακού χώρου, τα αντικείμενα και το ψυχαγωγικό παιχνίδι που μπορεί να περιλαμβάνει ο χώρος του μουσείου. Επιπροσθέτως, είναι υψίστης σημασίας για εμάς ύστερα από αυτήν την επίσκεψη τα παιδιά να έχουν θετική στάση απέναντι στα μουσεία και να συμμετάσχουν και σε άλλου τέτοιου είδους εκπαιδευτικά προγράμματα, εφόσον δεν είναι εύκολη η μετακίνηση σε έναν αντίστοιχο χώρο: το πιο κοντινό στο σχολείο είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών, σε απόσταση 40 χιλιομέτρων.

Στη συνέχεια, έπρεπε να ορίσουμε τα εκθέματα τα οποία θα χρησιμοποιούσαμε για το πρόγραμμα τόσο στη παρουσίαση όσο και στη δημιουργία των δραστηριοτήτων. Μετά και την επιβεβαίωση των δασκάλων πως όλα τα παιδιά προέρχονται από οικογένειες με έντονο θρησκευτικό συναίσθημα, το οποίο έχουν μεταδώσει στα παιδιά τους σε αρκετά μεγάλο βαθμό, αρχίσαμε ανάλυση των εκθεμάτων και ποιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν βάση αυτών.

Αρκετές ημέρες μετά από έρευνα και προγραμματισμό, καταλήξαμε στα εξής εκθέματα:

Εικόνα 5. ο Καλός Ποιμήν

Περιγραφή:

Το θέμα του «Καλού Ποιμένα» έχει ευρεία διάδοση σε μνημεία της όψιμης αρχαιότητας, όπως –εκτός από τα τραπεζοφόρα¹ – σαρκοφάγους, τοιχογραφίες τάφων, λυχνάρια. Η διάδοσή του αυτή διευκολύνθηκε από το πολυσήμαντο περιεχόμενο της μορφής του «Καλού Ποιμένα», ο οποίος μπορεί να εκφράσει ένα πλατύ σύνολο αρετών, αποδεκτών τόσο από τους παγανιστικούς όσο και από τους χριστιανικούς κύκλους. Το έργο, του 4ου αι., που βρέθηκε στην αρχαία Κόρινθος, θεωρείται προϊόν μικρασιατικού εργαστηρίου. Περιήλθε στις συλλογές του Μουσείου το 1915, μετά από εντολή του Υπουργού των Εκκλησιαστικών και της Δημόσιας Εκπαιδύσεως να παραδοθούν «αντικείμενα Βυζαντινής και Χριστιανικής τέχνης» από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και την ευρύτερη περιοχή της Αττικής στο νεοσύστατο Βυζαντινό Μουσείο.¹

Συλλογή: Συλλογή Γλυπτών

Είδος: ΤΡΑΠΕΖΟΦΟΡΟ

Προέλευση: Αρχαία Κόρινθος

Δημιουργός / Εργαστήριο: Πλανόδια εργαστήρια από τη Νικομήδεια

Χρονολόγηση: α' μισό του 4ου αιώνα

Διαστάσεις: 73 εκ.

¹ Ο όρος **τραπεζοφόρο** χρησιμοποιήθηκε κατά την αρχαιολογία για κάθε τύπο στηρίγματος τραπεζιού που φέρει πλαστική ή άλλου είδους διακόσμηση.

Εικόνα 6. Θεοτόκος η Γλυκοφιλούσα "Η Επίσκεψις"

Περιγραφή:

Η εικόνα αποδίδει τη Θεοτόκο Γλυκοφιλούσα. Στον εικονογραφικό αυτό τύπο η μητέρα και το βρέφος αγγίζονται με τα μάγουλα, τονίζοντας τη μητρική ιδιότητα της Παναγίας. Η επιγραφή της συγκεκριμένης εικόνας ΜΗ(ΤΗ)Ρ Θ(ΕΟ)Υ Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ τονίζει τον ρόλο της Παναγίας ως προστάτιδας των ανθρώπων. Η εικόνα είναι ψηφιδωτή, ένα από τα λίγα σωζόμενα δείγματα αυτού του είδους, καθώς η τεχνική του ψηφιδωτού δεν εφαρμοζόταν συχνά σε φορητές εικόνες λόγω του υψηλού κόστους της. Στο κέντρο του κάτω πλαισίου σώζεται η εγκοπή στην οποία προσαρμοζόταν στήριγμα για την περιφορά της εικόνας σε λιτανείες, σε τελετουργικές δηλαδή πομπές στους δρόμους της πόλης στις μεγάλες γιορτές ή στις μεγάλες ανάγκες. Τον υπόλοιπο χρόνο, η εικόνα πρέπει να βρισκόταν σε τέμπλο ναού. Προέρχεται από την Τρίγλια της Βιθυνίας, κοντά στην Κωνσταντινούπολη, και εισήχθη στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο ως ένα από τα «Κειμήλια Προσφύγων», που έφθασαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922).

Συλλογή: Συλλογή φορητών εικόνων και ξυλόγλυπτων

Προέλευση: Ναός Αγίου Βασιλείου, Τρίγλια, Μικρά Ασία

Δημιουργός / Εργαστήριο: Μικράς Ασίας εργαστήριο

Χρονολόγηση: Τέλη 13ου αιώνα

Διαστάσεις: 107 x 73,5 εκ.

Εικόνα 7. Τμήμα από ψηφιδωτό δάπεδο

Περιγραφή:

Τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου με διακόσμηση από ελίσσόμενο βλαστό με φύλλα και καρπούς αμπέλου.

Συλλογή: Συλλογή Ψηφιδωτών

Είδος: ΨΗΦΙΔΩΤΟ

Προέλευση: Βασιλική του Ιλισού, Αθήνα

Χρονολόγηση: 5ος αιώνας

Διαστάσεις: 62 x 151 εκ.

Εικόνα 8. Πήλινο αποθηκευτικό πιθάρι

Περιγραφή:

Πήλινο αποθηκευτικό πιθάρι του 6ου αι. από εκκλησία της Μυγδαλέζας, στην Σταμάτα Αττικής.

Συλλογή: Συλλογή Κεραμικών

Είδος: ΠΙΘΑΡΙ

Προέλευση: Βασιλική Αμυγδαλέζας, Σταμάτα Αττικής

Χρονολόγηση: 6ος αιώνας

Διαστάσεις: Ύψος: 88,8 εκ.

Έχοντας, λοιπόν, ορίσει τα αντικείμενα του μουσείου, τα οποία θα χρησιμοποιήσουμε για τη διεξαγωγή του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος και σχεδιάσει τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουμε για την επιτυχή διεξαγωγή του, προχωρούμε στο επόμενο βήμα, αυτό της υλοποίησης.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

4. Εισαγωγή

Έχοντας λοιπόν λάβει υπόψη όλα τα θεωρητικά πεδία, προχωρήσαμε προς την υλοποίηση του προγράμματος. Βασικό στάδιο της διεξαγωγής του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος είναι η προεργασία που έπρεπε να γίνει από πλευράς μας, ούτως ώστε μέρος του υλικού που θα δοθεί στα παιδιά να το έχουμε προηγουμένως επεξεργαστεί.

Τέλος, για τον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού προγράμματος αξιοποιούνται στοιχεία μεθοδολογίας, μέσα και τεχνικές από ποικίλους τρόπους (μουσειολογία, αρχαιολογία, εκπαίδευση, παιδαγωγικά). Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, χρησιμοποιήσαμε τη διαλεκτική και τη δεικτική μέθοδο. Την πρώτη διότι βασιστήκαμε στον συνεχή διάλογο με τους μαθητές και την δεύτερη μέσα από την παρουσίαση του εποπτικού υλικού (διαφάνειες, μακέτες, αναπαραστάσεις αντικειμένων, κλπ).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος είναι η συνεργασία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και στα εμπλεκόμενα στην προσπάθεια αυτή πρόσωπα. Για το λόγο αυτό, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με τη Διευθύντρια του σχολείου, κρίθηκε απαραίτητη η δημιουργία και διανομή ενός ενημερωτικού εντύπου στις δασκάλες ειδικής αγωγής, με τη βοήθεια του οποίου ενημερώθηκαν για το εν λόγω πρόγραμμα ώστε να κρίνουν αν είναι κατάλληλο και εφικτό να ανταποκριθεί στο νοητικό και μορφωτικό επίπεδο των μαθητών.

Επιπλέον, επειδή οι μουσειοπαιδαγωγοί οφείλουν να είναι ενήμεροι για το επίπεδο των μαθητών καθώς και για την σχολική ύλη την οποία έχουν διδαχθεί, προκειμένου να γνωρίζουν τις ικανότητες και τις δυνατότητες των μαθητών, με σκοπό να προσαρμόσουν την ροή του προγράμματος, μετά από σύσκεψη με το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου, καταλήξαμε στο συμπέρασμα να γνωρίσουμε τα παιδιά πριν την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Με την κίνηση αυτή, θα τα γνωρίζαμε, θα μιλούσαμε μαζί τους και θα παίζαμε, ώστε να βεβαιωθούμε ότι μπορούν όλα τα παιδιά να ανταπεξέλθουν στις δραστηριότητες και να μη φέρουμε εν αγνοία μας σε δύσκολη θέση καμία/κανένα μαθήτρια/μαθητή.

Ένας επιπλέον λόγος, ίσως και ο βασικότερος, ήταν τα παιδιά να μην αγχωθούν με άγνωστα άτομα γύρω τους και να δράσουν υπό κανονικές συνθήκες την ημέρα διεξαγωγής του προγράμματος. Χάρη στην προθυμία των δασκάλων, αδράξαμε την ευκαιρία να δημιουργήσουμε πιο πολλές δραστηριότητες για τα παιδιά ούτως ώστε να έρθουμε πιο κοντά καθότι το σχολείο όδευε προς τη λήξη της σχολικής χρονιάς

Γνωρίζοντας λοιπόν πως θα πραγματοποιηθούν όχι μία(1) αλλά δύο(2) επισκέψεις προσπαθήσαμε να ορίσουμε των αριθμό των δραστηριοτήτων, το περιεχόμενό τους καθώς και τη συνολική διάρκεια κάθε επίσκεψης.

Στόχος μας για την πρώτη επίσκεψη ήταν το θέμα της εκάστοτε δραστηριότητας να είναι παρεμφερές με τα εκθέματα. Δημιουργήσαμε δραστηριότητες βασισμένες σε συγκεκριμένη θεματολογία, που θα έδινε τη δυνατότητα συμμετοχής σε όλους τους μαθητές/τριες στην επόμενη και σημαντική συνάντησή μας.

Απαραίτητη προϋπόθεση μεταφοράς των αντικειμένων ήταν φυσικά η μουσειοσκευή. Έτσι, δημιουργήσαμε μία δική μας μουσειοσκευή, με θέμα τα αντικείμενα του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών, μέσω της οποίας θα προσπαθούσαμε να μεταφέρουμε το μουσείο στην τάξη.

Όλες οι δραστηριότητες μας δημιουργήθηκαν έπειτα από μεγάλη σκέψη, δημιουργικότητα, όρεξη και αγάπη, ώστε να παρουσιάσουμε ένα πρόγραμμα όμορφο και ευχάριστο στα παιδιά. Η διάρκεια είναι σχετικά μικρή (περίπου 15-20 λεπτά η κάθε δραστηριότητα και η συνολική διάρκεια 2 ώρες), διότι στοχεύουμε στη μάθηση μέσω της ψυχαγωγίας και δεν επιθυμούσαμε οι μαθητές να κουραστούν και να δυσανασχετήσουν με απότοκο τη διάσπαση της προσοχής τους.

Οι ερωτήσεις που θα τεθούν θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους μαθητές να παρατηρήσουν τα εκθέματα και να ανακαλύψουν μόνοι τους τις πληροφορίες που αυτά μπορούν να προσφέρουν. Εμπλουτίζουμε τις παρατηρήσεις των μαθητών και ενθαρρύνουμε τη συζήτηση για θέματα που τους προκαλούν ενδιαφέρον και σχετίζονται με τους στόχους του προγράμματος. Η νέα γνώση που χτίζεται διαφέρει από μαθητή σε μαθητή και είναι συνάρτηση του γνωστικού-πολιτιστικού υπόβαθρου του καθενός. Γι' αυτό κι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαφοροποιείται από την απλή ξενάγηση, κυρίως ως προς τον τρόπο προσέγγισης των αντικειμένων, ως προς τη συμμετοχή των μαθητών και ως προς την ποικιλία των δραστηριοτήτων που προβλέπει. Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δύναται να χρησιμοποιηθεί υποστηρικτικό εποπτικό υλικό, φύλλα εργασίας τα οποία συμπληρώνουν οι μαθητές, αφήγηση, θεατρικό παιχνίδι και θεατρικό εργαστήριο, παντομίμα, δημιουργικά εργαστήρια.

Όλα αυτά συμβάλουν στην καθοδήγηση του βλέμματος και στην ενεργοποίηση των αισθήσεων, στην ανάπτυξη της φαντασίας, της δημιουργικότητας και της έκφρασης, στην εξοικείωση με άγνωστα υλικά και τεχνικές. Ακόμη, στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος πολύ συχνά τα παιδιά εργάζονται χωρισμένα σε ομάδες, καθώς θεωρείται ότι μέσα από την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία αναπτύσσονται με τρόπο ουσιαστικό. Υποστηρίζεται ότι αυτό που μπορούν αρχικά να καταφέρουν οι μαθητές μέσα από τη συνεργασία είναι ακριβώς ότι θα μπορούν να φέρουν σε πέρας μόνοι τους αργότερα. Τα προβλήματα δηλαδή που επιλύουν ομαδικά αποτελούν ένα είδος βάσης πάνω στην οποία θα οικοδομήσουν την επόμενη φάση της ανάπτυξής τους, στην οποία θα έχουν πια αυτονομηθεί. Γι' αυτό και ο Vygotsky θεωρούσε ότι στο πλαίσιο της ομάδας διαμορφώνεται η «ζώνη επικείμενης ανάπτυξης», καθώς και ότι γενικότερα η διαδικασία της μάθησης είναι (ημιτελής).

4.1. Πρώτη (1^η) Συνάντηση

Γνωριμία με τα παιδιά

Στις 26 Μαΐου 2015 επισκεφθήκαμε για πρώτη φορά το 1ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο της κ. Αχαΐας. Εκεί μας υποδέχτηκε η διευθύντρια του σχολείου μαζί με τις υπόλοιπες δασκάλες και τα παιδιά. Επιλέξαμε να εμφανιστούμε μετά το «μεγάλο» τους διάλειμμα οπότε και θα είχαν ήδη φάει και παίξει, ώστε να είναι σχετικά ανοιχτά προς νέες συναντήσεις. Οι δασκάλες είχαν ήδη προετοιμάσει το έδαφος, καθώς είχαν ενημερώσει τα παιδιά για τον ερχομό μας εκεί, με σκοπό να κάνουμε μαζί πολλές νέες δραστηριότητες και παιχνίδια. Τα παιδιά μας περίμεναν καθισμένα στις θέσεις τους. Αφότου μας παρουσίασαν οι δασκάλες τους, ένα-ένα παιδί μάς συστήθηκε και ανέφερε την ηλικία του. Μόλις τα παιδιά συνήθισαν την παρουσία μας στο χώρο, σηκώθηκαν από τη θέση τους και μας κατέβηκαν στο «Τραπέζι των δραστηριοτήτων» όπως το ονομάζουν, όπου έχουν τα

αγαπημένα τους παιχνίδια και άρχισαν να μας τα περιγράφουν. Όπως ήταν φυσικό, μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα γίναμε και εμείς παιδιά, λέγοντας ποιο παιχνίδι μας άρεσε περισσότερο και δεν άργησε η στιγμή που συμμετείχαμε στην ώρα της μουσικοθεραπείας χορεύοντας όλοι μαζί.

Δημιουργική ώρα

Οι δραστηριότητες που είχαμε ετοιμάσει για εκείνη την ημέρα, ήταν λίγο διαφορετικές αν και το θέμα τους ήταν συναφές με αυτό των δραστηριοτήτων που θα λάμβαναν χώρα στην επόμενη επίσκεψη και παρουσίαση του προγράμματος. Η επιλογή παρεμφερών δραστηριοτήτων δεν ήταν τυχαία καθώς θέλαμε να προσεγγίσουμε τα παιδιά με οικεία θέματα.

Βασικό θέμα στην πρώτη μας επίσκεψη ήταν «**Το Καλοκαίρι**».

1^η δραστηριότητα: "Παρουσίαση"

Παρουσιάσαμε λοιπόν στα παιδιά τα αντικείμενα που είχαμε φέρει μαζί μας (χαρτόνια σε διάφορα χρώματα, μαρκαδόρους, νερομπογιές, κόλλες, ψαράκια κομμένα, φρούτα), τους θέσαμε πολλές ερωτήσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη εποχή ως προς το τι περιλαμβάνει καθώς και τα ενδιαφέροντα τους τη συγκεκριμένη περίοδο του χρόνου. Έχοντας λοιπόν την αμέριστη περιέργεια και προσοχή τους, προχωρήσαμε στο στάδιο της διεξαγωγής των δραστηριοτήτων με τη σειρά προτεραιότητας που είχαμε ορίσει εμείς.

2^η δραστηριότητα: "Ας γνωρίσουμε τα φρούτα"

Η επόμενη μας δραστηριότητα, η οποία είχε να κάνει με την αγαπημένη όλων των παιδιών, την ζωγραφική, την ονομάσαμε "Ας γνωρίσουμε τα φρούτα". Εφόσον είχαμε αναλύσει διεξοδικά την κατηγορία που αφορούσε τα φρούτα, ποια είναι διαθέσιμα την εποχή του καλοκαιριού και τι χρώμα έχουν, καταλήξαμε στα αγαπημένα τους φρούτα γενικότερα ανεξαρτήτως περιόδου και εποχής. Το κάθε παιδί επέλεξε μέσα από τρία (3) φρούτα (μήλο-αχλάδι-πορτοκάλι) το αγαπημένο του και το ζωγράφισε.

3^η δραστηριότητα: "Ο Βυθός μας"

Η τρίτη μας δραστηριότητα αφορά την κατασκευή που είχαμε δημιουργήσει και ονομάσει "Ο Βυθός μας". Ο βυθός μας λοιπόν, αποτελούταν από μπλε χαρτόνι, επάνω στο οποίο είχαμε σχεδιάσει ψάρια, αστερίες, χταπόδια και διάφορα φυτά που υπάρχουν στο βυθό. Η κατασκευή τοποθετήθηκε στη μέση του τραπεζιού και όλα τα παιδιά γύρω από αυτό. Τα αφήσαμε λίγο να επεξεργαστούν την κατασκευή και στη συνέχεια μοιράσαμε στον καθένα ξεχωριστά από ένα μεγάλο και ένα μικρό ψάρι διαφορετικού χρώματος της επιλογής τους. Με αυτό τον τρόπο τους δόθηκε η δυνατότητα επιλογής, η κατανόηση των μεγεθών και των χρωμάτων. Έπειτα, ο καθένας με τη σειρά του άρχισε να κολλάει τα ψάρια του στο μέρος της επιλογής του. Μόλις ολοκλήρωσαν όλοι τη διαδικασία, η κατασκευή τοποθετήθηκε στον πίνακα της τάξης.

Εικόνα 10. 3η Δραστηριότητα

4η δραστηριότητα: " Καλό καλοκαίρι"

Η τέταρτη και τελευταία μας κατασκευή για την πρώτη επίσκεψη ήταν φτιαγμένη έτσι ώστε να θυμίζει ψηφιδωτό. Επάνω σε ένα κίτρινο χαρτόνι σχεδιάσαμε με μεγάλα γράμματα τη φράση «ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ» και το χρωματίσαμε με μαρκαδόρους διαφόρων χρωμάτων. Στα παιδιά δώσαμε τρίματα από γόμες, που και αυτές ήταν από διαφορετικά χρώματα και τους εξηγήσαμε ότι πρέπει να τα κολλήσουν επάνω στα χρωματιστά γράμματα. Έτσι ένα-ένα παιδί έβαζε κόλλα και μετά τα τρίματα. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα είχε τη μεγαλύτερη απήχηση στα παιδιά, αφού ενθουσιάστηκαν με τη τεχνική μιας και δεν είχαν κάνει κάτι παρόμοιο στο σχολείο, με τα έντονα χρώματα που κυριαρχούσαν καθώς και με την υφή των τριμμένων γομών, ένα ιδιαίτερα μαλακό υλικό και με κομμάτια διαφορετικού μεγέθους.

Εικόνα 11. Δραστηριότητα 4η

Φτάνοντας προς το τέλος της πρώτης μας συνάντησης, αποφασίσαμε σε συνεργασία με τις δασκάλες των παιδιών να ορίσουν εκείνα τι θα κάναμε στον χρόνο των 20 λεπτών που απέμεινε για το σχόλασμα. Τα παιδιά από κοινού αποφάσισαν να παίξουμε με τα όργανα γυμναστικής που είχαν (μπάλες για πιλάτες, μπουσού και αερόμπαλες). Δίχως ενδοιασμό, καθίσαμε μαζί με τα παιδιά και τις δασκάλες, και κάναμε ασκήσεις.

Εικόνα 12 Ελεύθερη ώρα με μαθητές

Λίγο πριν το κουδούνι σημάνει τη λήξη της σχολικής ημέρας δώσαμε σε όλα τα παιδιά μικρά, συμβολικού χαρακτήρα δωράκια. Αυτοκόλλητα για κάθε φύλλο, μικρά ψαράκια παρόμοια με αυτά που χρησιμοποιήσαμε για τη δημιουργία του κολάζ και αφότου μας ευχαρίστησαν με ένα τεράστιο χαμόγελο, δώσαμε ραντεβού την υπόσχεση να συναντηθούμε πάλι λίγες μέρες μετά.

4.2. Δεύτερη (2^η) Συνάντηση

Στις 29 Μαΐου 2015 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη επίσκεψη μας στο 1ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο της κ. Αχαΐας. Αυτή τη δεύτερη φορά, τα παιδιά δεν παραξενεύτηκαν με τον ερχομό μας και η προσέλευση μας στο σχολείο τους δημιούργησε ευχάριστα συναισθήματα και ενδιαφέρον σχετικά με τις δραστηριότητες που θα έπρεπε να αντιμετωπίσουν.

Μετά το διάλειμμα των παιδιών και για τις 2 επόμενες ώρες ξεκινήσαμε μια διαδικασία, παρόμοια με τη προηγούμενη συνάντηση, νέα δε καθώς οι δραστηριότητες τροποποιήθηκαν για διπλό λόγο. Στόχος ήταν και να εγκλιματίσουμε τους μαθητές όσο το δυνατόν καλύτερα σχετικά με το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών αλλά και να μην πλήττουν, έχοντας ήδη πραγματοποιήσει παρόμοιες δραστηριότητες στο παρελθόν. Ευγνώμονες για ακόμα μία φορά στις δασκάλες του σχολείου, οι οποίες είχαν ήδη προϊδεάσει τα παιδιά σχετικά με τα μουσεία της χώρας, προχωρήσαμε στη διεξαγωγή του προγράμματος.

“Αναφορά στα περισσότερα είδη μουσείων της Ελλάδος, στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών και παρουσίαση του”

Καθισμένοι λοιπόν στο «τραπέζι των δραστηριοτήτων» όπως τα παιδιά το έχουν ονομάσει ξεκινήσαμε την πρώτη (1η) δραστηριότητα με κουβέντα ώστε να αντιληφθούν τα παιδιά την έννοια του μουσείου, την κατηγοριοποίηση τους ανάλογα με το τί αντικείμενα παρουσιάζουν και γνωστοποιώντας τους τα κυριότερα και πιο γνωστά μουσεία της χώρας, ένα εκ των οποίων είναι και αυτό του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών.

Προχωρώντας λοιπόν τη συζήτηση, τους αναφέραμε που βρίσκεται, το κυρίως θέμα του μουσείου και για να μη στραφεί η προσοχή τους αλλού προχωρήσαμε με τη βοήθεια της τεχνολογίας, στο επόμενο στάδιο, δηλαδή στην προβολή ενός μικρής διάρκειας βίντεο μέσω του οποίου θα γνώριζαν και θα αντιλαμβάνονταν καλύτερα το μουσείο με τη βοήθεια εικόνων και μουσικής. Λαμβάνοντας υπόψη το ρητό «Μια εικόνα, χίλιες λέξεις» και γνωρίζοντας πως τα παιδιά και ιδιαίτερα αυτά με αναπηρίες ενθουσιάζονται με τη τεχνολογία αποφασίσαμε πως όσες πληροφορίες και να τους παρείχαμε, μέσα από το βίντεο θα κατανοούσαν πολύ περισσότερα. Στη συνέχεια, προχωρήσαμε σε μια μικρή αναφορά με τον πιο απλουστευμένο τρόπο στον όρο «μόνιμες και περιοδικές συλλογές». Τους ορίσαμε την ειδοποιό διαφορά μεταξύ αυτών των εννοιών και τους παραθέσαμε τα εκθέματα που είχαμε ήδη επιλέξει προς συζήτηση.

Αφού παραθέσαμε επάνω στο τραπέζι φωτογραφίες των εκθεμάτων αρχίσαμε να συζητάμε γι' αυτά. Αρχικά μιλήσαμε για την Παναγία τη Γλυκοφιλούσα, τα παιδιά μας ανέφεραν όλα τα στοιχεία σχετικά με την ιδιότητα της δίχως να χρειαστεί να διευκρινίσουμε κάτι σε αυτά. Εν συνεχεία, περάσαμε στο αγαλματίδιο του Καλού Ποιμένα. Αναφέραμε από τι υλικό είναι φτιαγμένο το έκθεμα, την ιδιότητα γενικά του βοσκού και επεκτείνουμε τη συζήτηση στα ζώα. Σειρά είχε το πήλινο αποθηκευτικό πιθάρι. Αναφέραμε στα παιδιά τη χρήση που είχε στα Βυζαντινά χρόνια, το συγκρίναμε με τα τωρινά αποθηκευτικά σκεύη και προς έκπληξή μας, τα παιδιά μάς ενημέρωσαν πως λόγω του υλικού του, κρίνεται πιο υγιεινό από τα σημερινά πλαστικά.

Για το τέλος κρατήσαμε το τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου όπου απεικονίζεται τμήμα αμπελιού με σταφύλια. Τους επισημάνουμε πως η αφή είναι σαν το κολάζ που είχαμε δημιουργήσει όλοι μαζί κατά την προηγούμενη μας επίσκεψη και τα παιδιά με τη σειρά τους, αφού αναγνώρισαν από την πρώτη στιγμή την απεικόνιση, μας ενημέρωσαν για την περίοδο συγκομιδής τους καθώς και για τον

τρόπο της παραγωγής του κρασιού μιας και μερικά από τα παιδιά ανήκουν σε οικογένειες που ως βασικό τους επάγγελμα έχουν την καλλιέργεια της γης.

Επόμενο βήμα είναι πέρα από τη παρουσίαση των χώρων του μουσείου, να βρούμε δραστηριότητες, που το θέμα τους θα ήταν παρεμφερές με τα εκθέματα. Ξεκινήσαμε λοιπόν με μία γνώριμη για τα παιδιά δραστηριότητα, τη ζωγραφική. Θα ακολουθούσε η πλαστελίνη, ενώ για το τέλος θα έμεναν οι πιο δύσκολες δραστηριότητες, αυτή της δημιουργίας «ψηφιδωτού» με τρίμματα από γόμμες και η δημιουργία δοχείων-φρουτιέρων με πηλό.

Ύστερα από ένα σύντομο διάλειμμα, παρουσιάσαμε στα παιδιά τα αντικείμενα που είχαμε φέρει μαζί μας (χαρτόνια σε διάφορα χρώματα, πλαστικά χρώματα, μαρκαδόρους, νερομπογιές, κόλλες, πηλό, φελιζόλ, ζωγραφίες, πλαστελίνες, κορδέλες) και σιγά σιγά περάσαμε στη διαδικασία των δραστηριοτήτων. Έχοντας πάντα πάνω στο «τραπέζι των δραστηριοτήτων» όλες τις φωτογραφίες που απεικόνιζαν τα εκθέματα, περάσαμε σιγά σιγά στην έναρξη των δραστηριοτήτων εκείνης της ημέρας.

1^η δραστηριότητα: “ Ζωγραφίζοντας την Παναγίτσα”

Αυτή η πρώτη δραστηριότητα συσχετίζεται με το πρώτο έκθεμά μας, το οποίο είναι η Εικόνα της Παναγίας της Γλυκοφιλούσας. Μια γνώριμη σε όλα τα παιδιά εικόνα και με οικείο χαρακτήρα. Η διαδικασία της ζωγραφικής στα μάτια των μεγάλων φαίνεται εύκολη, όμως σε αυτά τα παιδιά δεν είναι και τόσο. Απαραίτητη προϋπόθεση, εκτός από πανομοιότυπο σχέδιο ζωγραφικής ήταν και η σχεδίαση του περιγράμματος του χαρτιού με σιλικόνη, ώστε τα παιδιά να μην ξεφύγουν από τα όρια του σχεδίου. Ο λόγος για τον οποίο έγινε η συγκεκριμένη διαδικασία ήταν τα παιδιά να μπορέσουν να αντιληφθούν τα όρια του σχεδίου. Έχοντας στα χέρια τους το σχέδιο, επέλεξαν τα αγαπημένα τους χρώματα. Υπό την επίβλεψη – βοήθεια των δασκάλων τους, του εθελοντή και τη δική μας, ολοκλήρωσαν “το δικό τους” έκθεμα. Άλλα χρησιμοποίησαν ως βάση χρωματισμούς που κυριαρχούν στα εικονίσματα και άλλα πρόσθεσαν μια δική τους πινελιά.

2^η δραστηριότητα: “ Ο Βοσκός και η φάρμα του”

Γνωρίζοντας πολλές λεπτομέρειες για το επάγγελμα του βοσκού αλλά και για τα ζώα περάσαμε σε μια διαφορετικού είδους δραστηριότητα. Συσχετίζοντας τη δραστηριότητα με το γλυπτό του καλού ποιμένα, προσπαθήσαμε με πολύχρωμες πλαστελίνες και διάφορα σχέδια που είχαμε μαζί μας, να δημιουργήσουμε μια μεγάλη φάρμα αποτελούμενη από διάφορα είδη ζώων. Σκοπός μας σε αυτή τη δραστηριότητα δεν ήταν τα παιδιά να δημιουργήσουν ένα αυθεντικό γλυπτό, αλλά να εμπεδώσουν τη διαδικασία της δημιουργίας ενός αντικειμένου από την γέννηση του έως την ολοκλήρωση του.

3^η δραστηριότητα: “ Δημιουργώντας το δικό μας πήλινο σκεύος”

Σε αυτή τη δραστηριότητα ως θέμα είχαμε τον πηλό. Αποφασίσαμε λοιπόν να δημιουργήσουμε φρουτιέρες με πηλό (μια για τον καθένα), μέσα στις οποίες θα έβαζαν διάφορα φρούτα, με τα οποία είχαμε ήδη ασχοληθεί στην προηγούμενη μας συνάντηση. Αιτία επιλογής της συγκεκριμένης δραστηριότητας, ήταν η καθημερινή παρουσία και χρήση της φρουτιέρας σχεδόν σε κάθε νοικοκυριό, με αποτέλεσμα να είναι οικεία και στα παιδιά. Λόγω του σχετικά μεγάλου βαθμού δυσκολίας της συγκεκριμένης κατασκευής, αποφασίσαμε να κατασκευάσουμε μόνο ένα πήλινο

σκεύος μαζί με τα παιδιά και όλα τα υπόλοιπα, να τα έχουμε έτοιμα. Εν συνεχεία, τα παιδιά με τη δική μας βοήθεια, διακόσμησαν και τα οκτώ σκεύη σύμφωνα με το προσωπικό τους γούστο. Παρόμοια διαδικασία ακολουθήθηκε και με τα φρούτα. Έχοντας κατασκευάσει όλα τα φρούτα εκ των προτέρων, μέσα στην αίθουσα κατασκευάσαμε μόνο ένα φρούτο από φελιζόλ και τα παιδιά αρκέστηκαν στη ζωγραφική αυτών. Τελευταία πινελιά για την ολοκλήρωση της διακόσμησης τους ήταν τα παιδιά να επιλέξουν κορδέλες της αρεσκείας τους και να επιλέξουν τα αρεστά σε αυτά φρούτα ώστε να γεμίσουν τη φρουτιέρα τους.

4^η δραστηριότητα: “ Ενώνοντας τα κομμάτια ”

Για το τέλος κρατήσαμε μία νέα δραστηριότητα για τα παιδιά που, κατόπιν συζητήσεως με τις δασκάλες τους, γνωρίζαμε πως δεν είχαν επαναλάβει στο παρελθόν. Η συμπλήρωση ενός πάζλ, που απεικόνιζε ένα τμήμα του ψηφιδωτού που είχαμε επιλέξει ως τελευταίο έκθεμα. Δημιουργήσαμε λοιπόν ένα πάζλ από φελλό, αποτελούμενο από μεγάλα κομμάτια με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να είναι εύκολη η συμπλήρωση του και να μη δημιουργήσει σύγχυση στα παιδιά.

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων και για το μικρό χρονικό διάστημα που απέμενε ως τη λήξη της σχολικής ημέρας, προχωρήσαμε στο μοίρασμα διάφορων μικρών δώρων. Για τα κορίτσια υπήρχαν σφραγίδες που απεικόνιζαν πριγκίπισσες καθώς και δαχτυλίδια ενώ στα αγόρια της παρέας μοιράστηκαν σφραγίδες που απεικόνιζαν παιδικούς ήρωες και μινιατούρες αυτοκινήτων. Επιπλέον, στο σχολείο παρέμειναν όλα τα αντικείμενα που είχαν αγοραστεί για την επιτυχή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Αποτίμηση εκπαιδευτικού προγράμματος

5. Εισαγωγικά:

Στο κεφάλαιο αυτό, θα προχωρήσουμε στην αποτίμηση του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος που διεξήχθη, αφενός μέσω της προσωπικής μας εκτίμησης και αφετέρου μέσω της εκτίμησης των δασκάλων και των εθελοντών που συνέβαλαν στην υλοποίησή του. Για την επίτευξη της αξιολόγησης αυτής, δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα 6.1), το οποίο συμπλήρωσαν οι παραπάνω εμπλεκόμενοι.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, σκοπός του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της υλοποίησης του εκπαιδευτικού μας προγράμματος, που απευθύνεται σε παιδιά με ειδικές ανάγκες και είναι βασισμένο στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθήνας, είναι η μάθηση και η ψυχαγωγία.

5.1. Συμπεράσματα Εκπαιδευτικών

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε απ' όλες τις δασκάλες του σχολείου καθώς και το φοιτητή του παιδαγωγικού τμήματος Πατρών, οι οποίοι παρευρίσκονταν σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης του εκπαιδευτικού μας προγράμματος,

Από τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου συμπεράναμε τα εξής:

Οι εκπαιδευτικοί έχουν επισκεφτεί το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στην Αθήνα. Άρα, γνώριζαν για τα αντικείμενα και την ιστορία τους έτσι ώστε, να έχουν προετοιμάσει καταλλήλως τους μαθητές. Όμως, παρόλο που γνωρίζουν τη σημαντικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δεν είχαν ενεργή συμμετοχή σε κάτι αντίστοιχο πριν, πλην μίας δασκάλας. Αυτό είχε ως απότοκο, τη δημιουργία μιας πρωτόγνωρης εμπειρίας και μάθησης. Τους άρεσε πάρα πολύ και την θεώρησαν σημαντική εκπαιδευτική μέθοδο τόσο για τα παιδιά, όσο και για τους ίδιους.

Το εποπτικό υλικό που περιελάμβανε η μουσειοσκευή τους φάνηκε ενδιαφέρον και σε καμία περίπτωση ακατάλληλο για τα παιδιά. Έμειναν ευχαριστημένοι από τις κατασκευές που ήταν γεμάτες φαντασία και προσαρμοσμένες στην ηλικία των παιδιών, τα υλικά ήταν προσεκτικά διαλεγμένα και κοινά για όλους.

Όσον αφορά τον χρόνο υλοποίησης του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος, οι δασκάλες αρχικώς δήλωσαν πως περίμεναν τα παιδιά να έχουν άρνηση απέναντι σε κάτι τόσο ξένο και πως η προσήλωσή τους στη διεξαγωγή του προγράμματος δε θα διαρκούσε πολύ. Όμως, όσο περνούσε η ώρα συνειδητοποίησαν ότι τα παιδιά έδειχναν ενδιαφέρον και δεν φάνηκε να κουράστηκαν καθόλου. Επιπλέον, όσο αφορά εμάς, περίμεναν να μην είμαστε τόσο υπομονετικές με την διάσπαση προσοχής που έχουν τα παιδιά, όμως καταφέραμε με τη δική τους καθοδήγηση και βοήθεια να κεντρίσουμε την προσοχή τους. Ήταν το πιο δύσκολο κομμάτι του προγράμματος, διότι το κάθε ένα παιδί ήθελε ειδική προσέγγιση.

Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να προσθέσουμε και την ψυχαγωγική ώρα που έχουμε αναφέρει παραπάνω. Αυτό συνέβη στο τέλος κάθε συνάντησης μας, οπότε τα παιδιά διασκέδαζαν μαζί μας. Αυτό φάνηκε να κάνει χαρούμενα τα παιδιά, τους δασκάλους αλλά και εμάς. Τα παιδιά μας τραγουδούσαν τα αγαπημένα τους τραγούδια και έπαιζαν με τα όργανα μουσικής τους, μας έδειχναν τα όργανα γυμναστικής που χρησιμοποιούν και δεν θα μπορούσαν να λείπουν οι αναμνηστικές φωτογραφίες, τα δώρα και τα κεράσματα.

5.2. Συμπεράσματα μουσειοπαιδαγωγών

Αρνητικά:

Θα ξεκινήσουμε λοιπόν από τα αρνητικά συμπεράσματα. Να αναφέρουμε ότι ναι μεν είναι αυτά που μας δυσκόλεψαν, αλλά παράλληλα μας βοήθησαν να κατανοήσουμε περισσότερο τον τρόπο που δουλεύουν οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής. Παρακάτω θα αναφερθούμε σε αυτά:

- Αρχικά, το μεγαλύτερο εμπόδιο για την παρουσίασή μας ήταν η άγνωστη έννοια του μουσείου. Τα συγκεκριμένα παιδιά δεν έχουν επισκεφτεί ποτέ μουσείο και σαν αποτέλεσμα δεν έχουν συμμετάσχει σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλήσαμε από τις δασκάλες, παρά την θέληση τους δεν έχουν καταφέρει μέχρι στιγμής να λάβουν κάποια θετική απάντηση στα αιτήματά προς τους αρμοδίους για ασφαλή μεταφορά των μαθητών σε έναν μουσειακό χώρο.
- Δεύτερο μειονέκτημα, η έλλειψη υποδομών παρουσίασης των εκθεμάτων. Έτσι, οι μαθήτριες/ές δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν εις το έπακρον το υλικό κατασκευής τους και το πραγματικό τους μέγεθος.
- Τέλος, ο χώρος του σχολικού περιβάλλοντος είναι αρκετά μικρός και δυσλειτουργικός. Οι δάσκαλοι και τα παιδιά περνούν τις διδακτικές τους ώρες μέσα σε ένα μικρό δωμάτιο, το οποίο είναι χωρισμένο σε διαφορετικές αίθουσες". Για εμάς, ήταν εξίσου δύσκολη η υλοποίηση του προγράμματος όσο και για αυτούς, διότι βρισκόμασταν σε αυτόν τον χώρο 11 άτομα. Η παρουσία μας δημιούργησε αμηχανία και συστολή στους μικρούς μαθητές. Γι' αυτό από την μεριά μας ήταν απαραίτητο να τους δημιουργήσουμε ένα οικείο περιβάλλον. Επίσης, έπρεπε να είμαστε σε συνεχή εγρήγορση, ώστε να μην αποσπάται η προσοχή τους είτε κατά την παρουσίαση είτε στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Θετικά:

Παρά τα αρνητικά, τα θετικά υπερτερούσαν σύμφωνα και με τις δασκάλες των παιδιών. Έπειτα από την ολοκλήρωση και των δύο φάσεων του εκπαιδευτικού προγράμματος, συμπεράναμε πολλά πλεονεκτήματα, τα οποία δεν είχαμε συνυπολογίσει αρχικώς.

- Από την πρώτη κιόλας ημέρα που βρεθήκαμε στο σχολείο, η υποδοχή των παιδιών και των δασκάλων τους ήταν τόσο θερμή που μας γέμισε μεγάλη χαρά και δύναμη να συνεχίσουμε σε αυτό το πρωτόγνωρο ξεκίνημα.
- Γνωρίσαμε πανέξυπνα παιδιά με ιδιαιτερότητες, οι οποίες δεν μας εμπόδισαν στην ροή του προγράμματος, αντίθετα μας βοήθησαν. Όλες οι δραστηριότητες μας ολοκληρώθηκαν με μεγάλη επιτυχία καθώς, καταφέραμε να μεταφέρουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την

εικόνα του μουσείου μέσα στη τάξη. Φυσικά, απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος ήταν η άψογη συνεργασία με τα παιδιά και τις δασκάλες τους.

- Όπως ήταν λογικό δεν θα έλειπε και η ελεύθερη ώρα, μετά την ολοκλήρωση του μουσειοπαιδαγωγικού μας προγράμματος. Τα παιδιά ήταν γεμάτα ενέργεια και ζωντάνια και μας βοήθησαν να ενταχθούμε με ευκολία στην παρέα τους. Με αυτόν τον τρόπο, παίξαμε μαζί τους, τραγουδήσαμε, φωτογραφηθήκαμε και μάθαμε πολλά από τα ενδιαφέροντα τους εντός και εκτός σχολείου.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ιδέα της δημιουργίας ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος παρουσιάστηκε όταν σε μία επίσκεψή μας στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, παρατηρήσαμε έλαχιστα παιδιά άλλων χωρών, να περιφέρονται στις αίθουσές του. Αυτή η εικόνα μας προξένησε το ενδιαφέρον για τα παιδιά της δικής μας χώρας. Αναρωτιθήκαμε πόσο τακτικά επισκέπτονται τα Ελληνόπουλα μουσειακούς χώρους; Όταν δε παρατηρήσαμε πως οι υποδομές για τα παιδιά με αναπηρίες υστερούν κατά πολύ συγκριτικά με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, δεν είχαμε καμία αμφιβολία για το θέμα της εργασίας μας.

Η έρευνά μας βασίστηκε λοιπόν στις ομάδες κοινού που θα αποτελούσαν από μαθήτριες/μαθητές μεταξύ οκτώ έως δώδεκα ετών (8-12) με ειδικές ανάγκες. Βασισμένες στο ακαδημαϊκό υπόβαθρο γνώσεων της σχολής μας σε συνδυασμό με την αγάπη μας για τα παιδιά, προχωρήσαμε στην έρευνα, δημιουργία και υλοποίηση του προγράμματος αυτού.

Παρά τις ανησυχίες και δυσκολίες που εμφανίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια, όλα αντιμετωπίστηκαν επαρκώς με την τελική υλοποίηση του μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος. Ο στόχος μας ήταν εξ αρχής συγκεκριμένος. Να μεταφέρουμε στις/στους μαθήτριες/μαθητές όσο το δυνατόν πιο έντονα την αίσθηση του μουσείου, των μουσειακών αντικειμένων που περιέχει μα πάνω απ' όλα το λόγο ύπαρξής του. Οι συγκεκριμένοι μαθητές δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία σε μουσείο άρα κληθήκαμε να παρουσιάσουμε ξεκάθαρες εικόνες ώστε τα παιδιά να τις αντιλαμβάνονται με σαφήνεια.

Μπορεί το συγκεκριμένο μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα να στοχεύει κυρίως σε ειδικά σχολεία, όμως με λίγες και μικρές τροποποιήσεις, μπορούν να υπάρξουν δραστηριότητες για όλα τα σχολεία. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των επισκέψεων είναι η ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και στα πρόσωπα που ασχολούνται με το σχεδιασμό και την εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Ελπίζουμε μέσα από το συγκεκριμένο μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα, να εντρυφήσουμε ακόμα περισσότερο στη ψυχή των παιδιών και μέσα από ευχάριστες για αυτά δραστηριότητες, να τους περάσουμε μηνύματα που θα τα ακολουθήσουν στο υπόλοιπο της ζωής τους.

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

1. Black, G., (2009). *Το ελκυστικό μουσείο: Μουσεία και επισκέπτες*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
2. **Νάκου, Ει. (2001). *Μουσεία: Εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός*. Αθήνα: Νήσος.**
3. Οικονόμου Μ. (2003) «*Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός;*» **Αθήνα: Κριτική.**
4. Pearce, S., 2002, *Μουσεία, αντικείμενα, συλλογές. Μια πολιτισμική προσέγγιση*, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη
5. Νικονάνου Ν., Μπούνια Α., Φιλίππουπολίτη Α., Χουρμουζιάδη Α., Γιαννούτσου Ν., (2015). *Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα*. **Αθήνα: Εκδόσεις Κάλλιπος**
6. Hooper-Greenhill, E.,(2006), *Το Μουσείο και οι Πρόδρομοί του*, **Εκδόσεις Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς**
7. Merriman, N., (1999), *Ανοίγοντας τα Μουσεία στο Κοινό*, Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, 43-46
8. Μούλιου Μαρλέν, Μπούνια Αλεξάνδρα (Δεκέμβριος 1999), «*Μουσειολογία, Ιστορία Θεωρία κ' Πρακτική*», Αρχαιολογία τεύχος 73,
9. Οικονόμου Μαρία (Σεπτέμβριος 1999), «*Μουσεία για τους Ανθρώπους ή για τα Αντικείμενα*», Τέχνες κ' Αρχαιολογία τεύχος 72,.
10. Νικονάνου, Ν., (2010), *Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη Θεωρία στην Πράξη*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκης.
11. Μωραΐτου Σωτηρία Μ.Σ.(2003) *Η Μουσειοπαιδαγωγική στην Ελλάδα. Κατάρτιση και Επιμόρφωση*. Βόλος: Διπλωματική Εργασία
12. <http://courses.arch.ntua.gr/112551.html>
13. https://gerasimos-politis.blogspot.gr/2011/11/blog-post_20.html
14. <https://www.slideshare.net/1odimsxoleio/4-61912696>
15. <http://howardgardner.com/>
16. <https://sciencearchives.wordpress.com/2011/11/04/h-%CE%AF-%CE%AE-%CF%8D/>
17. www.educircle.gr (ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ - εκπ@ιδευτικός κύκλος)
18. <http://www.moec.gov.cy/> Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού- Ειδική Εκπαίδευση
19. sciencearchives.wordpress.com - Ψυχολογία, Φιλοσοφία, Επιστήμες, Παιδεία
20. Μπακιρτζής, Ανοιχτά Ακαδημαϊκά μαθήματα ΑΠΘ (opencourses.auth.gr)
21. <http://www.byzantinemuseum.gr/>

Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Έχετε επισκεφτεί το Βυζαντινό Μουσείο; Αν ναι τι σας άρεσε;

.....
.....
.....
.....
.....

Θεωρείτε σημαντική τη συμμετοχή σχολείων σε εκπαιδευτικά προγράμματα;

.....
.....
.....
.....
.....

Πως σας φάνηκε το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στο χώρο σας;

.....
.....
.....
.....
.....

Η διάρκεια που έλαβε χώρα η υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν αρκετή για τους μαθητές;

.....
.....
.....
.....
.....

Σας άρεσε η μουσειοσκευή και το περιεχόμενό αυτής;

.....
.....
.....
.....
.....

Τα χρώματα και τα υλικά ήταν βοηθητικά για τα παιδιά;

.....
.....
.....
.....
.....

Ποια θεωρείτε ότι ήταν η αγαπημένη κατασκευή των μαθητών σας; Και γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

Πείτε μας το πιο διασκεδαστικό μέρος της παρουσίασης μας.

.....
.....
.....
.....
.....

Υπήρξε κάποια δυσνόητη ή ακατάλληλη στιγμή μέσα στη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος για τους μαθητές/τριες ; Αιτιολογήστε.

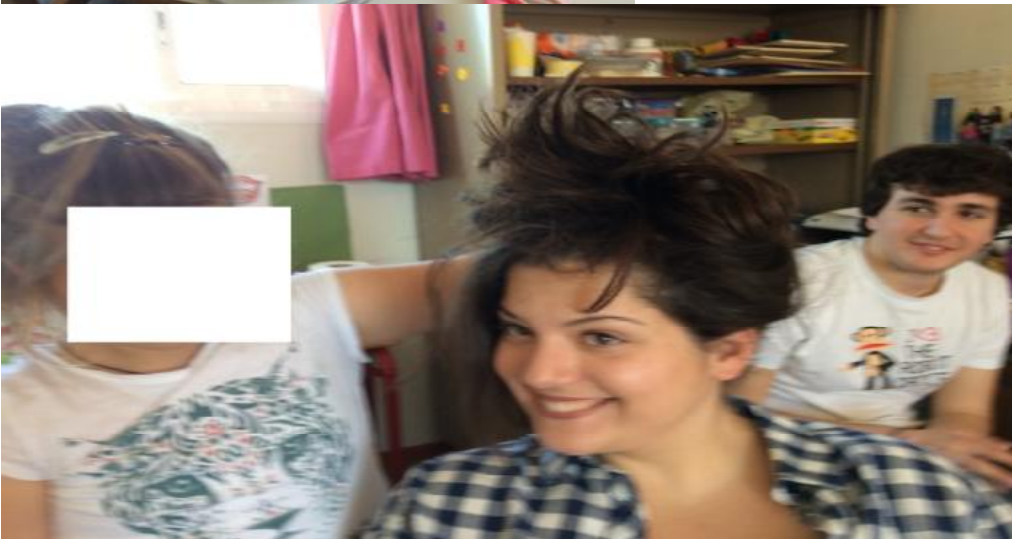
.....
.....
.....
.....
.....

Πως θα βαθμολογούσατε το εκπαιδευτικό μας πρόγραμμα. Αναφέρετε με λίγα λόγια.

.....
.....
.....
.....
.....

Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και αποτελεί μέρος έρευνας εκπαιδευτικού προγράμματος με στόχο την επίτευξη ορθότερων συμπερασμάτων από ειδικούς εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην παρουσίασή του.

Φωτογραφικό υλικό

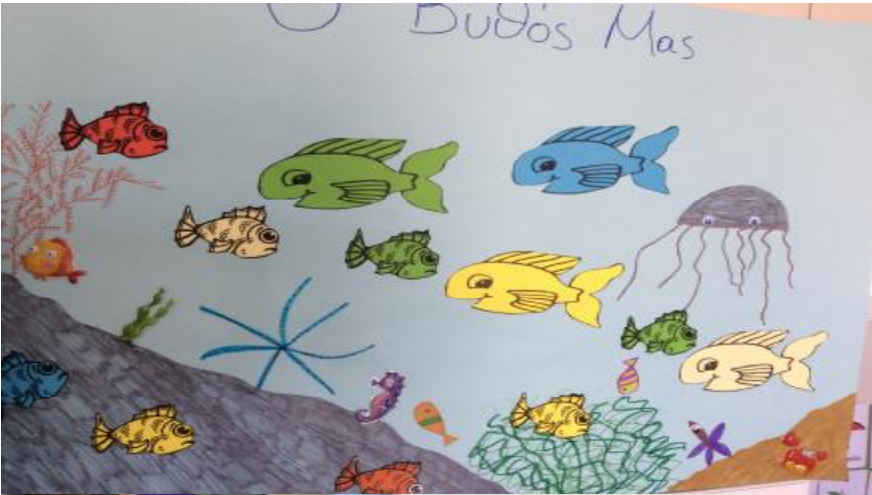

Ευχαριστούμε πολύ!